

MUSIKHÖGSKOLAN I MALMÖ

Lunds universitet

EXAMENSARBETE

Höstterminen 2008

Läroarbete i musik

Julia Westberg

Längs en och samma grusväg

En studie om författarna till några handskrivna sångböcker från sekelskiftet 1900.

Handledare: Ulrika Bohlin, Astrid Boström

Förord

Jag vill tacka mina handledare Ulrika Bohlin och Astrid Boström som stöttat mig i detta arbete. Jag vill även tacka mina informanter som har ställt upp och bidragit med ovärderlig kunskap genom sitt berättande. Dessa är bland annat Kjell-Åke Johansson som även lånat ut fotografier, sin mormors handskrivna sångbok samt hjälpt till med extra detaljer genom sin kunskap om socken- och släktforskning. Vidare har vi Stig och Ingrid Alvinge som även de har lånat ut fotografier och outtröttligt har stillat mina frågor. Stig lånade mig dessutom sin fars handskrivna sångbok. Sist men inte minst vill jag tacka min farmor Linnéa Westberg som genom att bevara de gamla handskrivna böckerna vid Stora Kruse gård har givit mig möjligheten att få ta del av dem. Med sitt fantastiska sätt att berätta har hon inspirerat mig att ta vara på sådant som man lätt kan glömma om man inte ägnar det en extra tanke.

Abstract

The name of this study is “Along one side road – a study in the people behind some hand written song books from around the turn of the 1900”. It is based on some hand written songbooks found in homes along the small byroad in Kruse, Alva, Gotland. My own connection to the place is that I was born in one of these houses. During the summer of 2008 interviews were made with four people who live or have lived along this road themselves. Some of them have even lived in the same houses as the owners of the books. The informants were asked to leave information about the eight people who has written in the songbooks. The aim of this study is to find out more about the people behind the handwritten songbooks. The question is thereby: Who were the people behind the pen to these handwritten songbooks? The information the informants came up with is partly connected to the information that is found in the hand-written books. The result is not meant to generalise, but to stress the fact that it is important to get an overview of the individual behind a book such as the ones I have focused on in this study. The reason for this is that with that kind of information you can get a broader picture of how the songs were sung, if they were sung. You can also get a picture of the context of these writings and the phenomena of writing these songs down as an activity. The result of this study is that it is possible to get a deeper understanding of the context through the information about the individual behind the book.

Key words

Folk song, handwritten, oilcloth, songbook, turn of the century.

Sammanfattning

Denna studie är baserad på några handskrivna sångböcker från sekelskiftet 1900. Samtliga har tillhört ägare som har bott längs en och samma lilla grusväg; en sträcka på ca 800 meter. Denna grusväg ligger på södra Gotland i socknen Alva, och platsen heter Kruse. Min egen koppling till denna plats är den att jag har växt upp på gården Stora Kruse. Under sommaren 2008 gjordes intervjuer med fyra personer som även de bor eller har bott vid Kruse, vissa av dem i samma hus som de som ägt böckerna. Informanterna ombads lämna information om de åtta personer som ägt och skrivit i dessa böcker. Syftet med studien är att ta reda på mer om personerna bakom de handskrivna böckerna. Forskningsfrågan blir således: Vilka var personerna bakom pennan till dessa handskrivna visböcker? Den information som informanterna lämnade har delvis kopplats till information som hittats i de handskrivna böckerna. Det är inte meningen att resultatet ska vara generaliserbart, utan belysa det faktum att det är viktigt att få en överblick av individen bakom en sådan bok. Med den typen av information kan man få en bredare bild av hur sångerna sjöngs, och om de över huvud taget sjöngs. Man kan även få en bild av dessa böckers sammanhang samt själva visboksskrivandet som fenomen. Resultatet av denna studie är att man kan få en djupare förståelse för kontexten genom att veta mer om individen bakom boken.

Sökord:

Folksång, handskrivna, sekelskifte, sångbok, vaxbok, vaxduksbok, visbok.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	1
Personerna bakom pennan	1
Kruse kveiar	2
Varför är detta intressant för mig?	3
Ett historiskt och personligt intresse.....	3
Varför denna studie?.....	4
Arbetets upplägg	4
Litteratur och tidigare forskning	5
Sången	5
Handskrivna visböcker	6
Utseende och innehåll	6
Böckernas funktion	7
Att skriva biografi	7
En studie av Ellen Boudrie och hennes böcker	8
Repertoar	9
Syfte och forskningsfråga	9
Material och metod	10
Beskrivning av böckerna	10
Emelie Maria Olsson	10
Anna Olsson (Norrby)	10
Karl Johan Norrby	11
Johan Oskar Larsson.....	12
Teodor Herman Viktor Petersson.....	13
Hugo Petter Sigurd Westberg	13
Julia Eleonora Helena Westberg (Andersson)	14
Agnes Eleonora Pettersson (Nyman).....	15
Tillvägagångssätt och utrustning	15
Intervjupersoner	17
Stig och Ingrid Alvinge	17
Linnéa Westberg	17
Kjell-Åke Johansson.....	17
Etiska överväganden	17
Resultat	18
Emelie Olsson	18
Anna Olsson	21
Karl Norrby	23
Johan Larsson	24
Herman Petersson	25
Hugo Westberg	27

Julia Westberg	29
Agnes Pettersson	31
Umgänget.....	32
Diskussion.....	33
Människorna längs grusvägen.....	33
Personbeskrivningarna.....	34
Vad kan man idag veta om personernas musicerande samt visboksskrivande?	34
Typiskt innehåll?.....	35
Skillnader böckerna emellan	36
Personernas användande av sin/sina visböcker	37
Emelie Olsson	37
Anna Olsson	37
Karl Norrby	37
Johan Larsson.....	37
Herman Petersson.....	38
Hugo Westberg.....	38
Julia Westberg.....	38
Agnes Pettersson	38
Funderingar kring personerna och deras visboksskrivande.....	39
Slutsatser	41
Referenser	42
Bilagor	43

Inledning

För ganska många år sedan, innan jag hade börjat intressera mig för att studera folkmusik, kom jag över min farfars far Hugos och farfars mor Julias handskrivna sångböcker. De fanns hemma på gården Stora Kruse i Alva socken på södra Gotland där jag själv växt upp. Gården ligger tillsammans med några andra gårdar och hus längs en och samma grusväg. En sådan grusväg kallas på dialekt *kveiar*. Kviar eller kväjar är enligt Svenskt dialektlexikon (Projekt Runeberg, Internet) en ”trång körväg mellan tvenne gärdesgårdar; deraf kvjäminne” eller kveiminne, vilket är mynningen på en sådan körväg. När jag först började intressera mig för dessa handskrivna böcker gick jag på gymnasiet och hade fått i uppgift att skriva ett arbete inom ämnet musik. Exakt hur uppgiften löd minns jag inte, men jag minns att jag blev fascinerad av den siffernotation som stod att läsa ovanför sångtexterna i en av de handskrivna böckerna. Jag gjorde därför en omskrivning av en av melodierna till noter. Böckerna fick sedan ligga där i det gamla olåsta kassaskåpet som så länge fungerat som gårdens arkiv. Det hände väl att jag tittade på dem ibland, men så särskilt noga tittade jag nog inte trots allt. För flera år senare insåg jag att det fanns fler handskrivna visböcker i kassaskåpet! Några av böckerna har även kommit fram genom min farmor Linnéa Westberg som tidigare bott på Stora Kruse dit hon blev ingift, och därför haft kontakt med grannarna längs grusvägen. Så småningom började jag studera till folklig sångpedagog och ensemblelärare vid musikhögskolan i Malmö och började därmed så smått att fundera kring mitt examensarbete. Det hade ju varit underbart att få möjlighet att fördjupa sig i dessa böcker, tänkte jag. Jag hade redan lärt mig några av texterna i böckerna, hittat lämpliga melodier och använt dem. Jag tänkte att ett sätt att närma sig materialet på ett annat sätt skulle kunna vara att genom intervjuer med människor som bott eller ännu bor vid Kruse kveiar ta reda på mer om människorna bakom pennan. Detta för att inte gå miste om den unika information som annars skulle kunna gå förlorad. Efter några samtal med grannarna på Gotland dök det dessutom upp fler handskrivna sångböcker av olika slag, alla skrivna under ungefär samma tidsperiod av människor som bott längs samma grusväg. Saken var klar: Jag skulle skriva ett examensarbete om människorna bakom de böcker som jag funnit längs Kruse kveiar!

Bakgrund

Sammanlagt känner jag till 13 böcker som tjänar som underlag för de åtta personer jag beslutat mig för att ta reda på mer om. Böckerna är av olika storlek och vissa saknar pärm. De flesta av böckerna har svarta vaxdukspärmar. Böckerna i sig lämnar information inte bara om sångtexter och prosatexter, utan även om andra saker såsom räkenskaper, andliga funderingar, recept, årtal och namn på personer och orter.

Personerna bakom pennan

Emelie Maria Olsson (1898-1985)

Anna Maria Olsson (1870-1944), född Norrby

Karl Johan Norrby (1882-1973)

Johan Oskar Larsson (född 1851)

Teodor Herman Viktor Petersson (1879-1955)

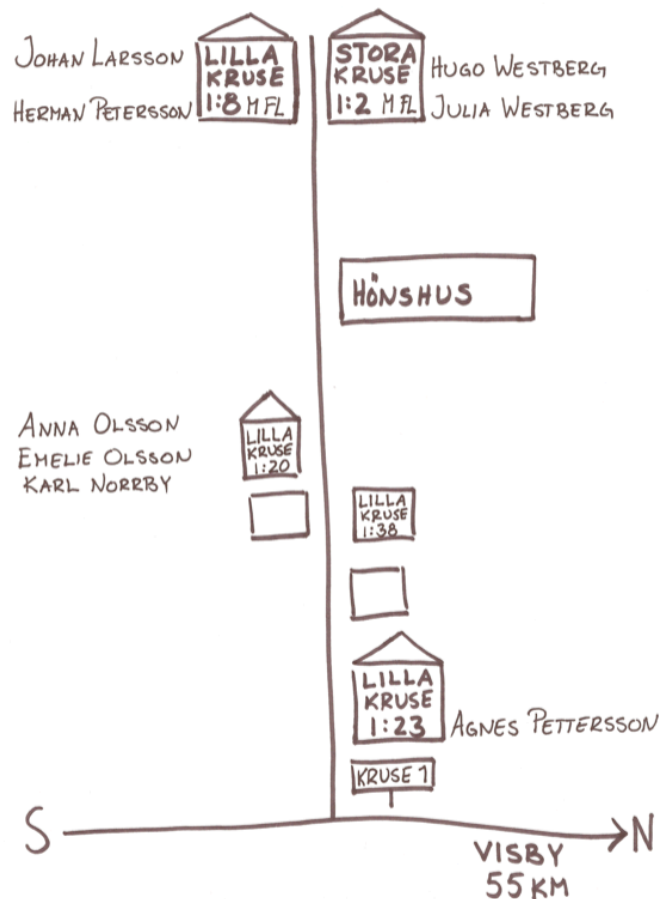
Hugo Petter Sigurd Westberg (1881-1953)

Julia Eleonora Helena Westberg (1885-1957), född Andersson

Agnes Eleonora Pettersson (1892-1953), född Nyman

Kruse kveiar

Om man från Visby kör väg 142 ungefär fem mil söderut kommer man till samhället Hemse. Kör man ytterligare fem kilometer kommer man till socknen Alva. Ännu längre söderut ligger Havdhem, men om vi i Alva stannar till lite söder om avtagsvägen som går förbi Alva kyrka, en väg som för övrigt är den gamla landsvägen, dyker det på höger sida upp en liten gul skylt med texten Kruse 1. Direkt på höger sida ligger det en gård med fastighetsbeteckningen Lilla Kruse 1:23, på vilken Agnes Pettersson (Nyman) bodde. Fortsätter man längs grusvägen ligger det efter ett par andra hus snart ett hus på vänster sida där Anna Olsson (Norrby), Karl Norrby samt Emelie Olsson bodde. Fastighetsbeteckningen för detta hus är Lilla Kruse 1:20. Om man sedan kör ett par 100 meter till kommer man till två gotlandsgårdar av äldre karaktär, med vita stenhus som mangårdsbyggnader. Gården på vänster sida är Lilla Kruse (1:8 m fl.). På denna gård bodde en tid Johan Larsson, och ett par ägare senare även Herman Petersson. Mitt emot ligger Stora Kruse med fastighetsbeteckning 1:2 m fl. där Hugo och Julia Westberg (Andersson) har bott. När det i detta arbete talas om Stora och Lilla Kruse gård innebär det de två sistnämnda äldsta gårdarna.

Även informanterna i denna studie har anknytning till denna plats. Vid Lilla Kruse 1:8 m fl. har Stig och Ingrid Alvinge bott och vid Stora Kruse 1:2 m fl. har Linnéa Westberg bott. Vid ytterligare ett hus, Lilla Kruse 1:38, bor Kjell-Åke Johansson som för övrigt är född vid Lilla Kruse 1:23.

Varför är detta intressant för mig?

Nedan beskrivs vägen från intresset för böckerna till studien av böckerna och personerna bakom dem.

Ett historiskt och personligt intresse

Jag har nog alltid varit intresserad av saker och människor som funnits för länge sedan. Eftersom jag själv är född på gården Stora Kruse som dessutom är en släktgård känns det naturligt att ha ett historiskt intresse för gården och vilka som bott där. Detta intresse har tidigare i min skolgång avspeglats genom arbeten om just gården och dess ägare. Det historiska intresset ger sig uttryck även kopplat till den folkmusik jag idag ägnar mig åt. Som folksångerska vill jag naturligtvis ständigt utveckla min kunskap och repertoar, så när jag insåg att jag hade tillgång till de sångböcker jag hittade hemma på gården blev jag mycket glad. Det fanns många texter att lära sig, och jag insåg att böckerna skulle kunna komma att tjäna som underlag för mig i många sammanhang. De första böckerna jag kom över var min fars mor- och farföräldrars sångböcker som enligt min farmor Linnéa Westberg användes i baptisternas kör och kanske i nykterhetsrörelsens kör i Havdhem på södra Gotland. Eftersom dessa två personer, Hugo och Julia Westberg, dessutom är mina äldre släktingar blev det hela extra intressant. Julia är ju dessutom min namne.

Den andra boken jag tittade i var den dåvarande beväringssmannen Karl Norrbys. Karl hade jag redan tidigare hört talas om, men jag hade kanske framför allt hört många berättelser om hans systerdotter Emelie Olsson. Henne träffade jag när jag var barn då hon var boende på ålderdomshem, och jag kallade henne "tant Emli". Jag minns att jag brukade räkna alla hennes porslinskatte och alla katter som var broderade på hennes kuddar. Jag hade hört talas om att Emelie hade varit så ledsen när hon blev tvungen att överge sina katter då hon flyttade till ålderdomshemmet, och då någon av våra bondkatter dog brukade jag säga att "de kom till tant Emli i himlen". När jag fick förmånen att läsa i Karl Norrbys handskrivna sångbok med vaxdukspärmar (huvudsakligen innehållande beväringssvisor skrivna under hans värnpliktstid, en bok som dessutom hans systerdotter Emelie har skrivit ett par sånger i) hade jag därför redan en relation till boken och personerna bakom den.

När jag så småningom även i det gamla kassaskåpet hittade böcker skrivna av en John/Johan Larsson gick det fort att få veta vem han hade varit, för farmor Linnéa hade åter ett finger med i spelet genom att hon hade skrivit en liten lapp i en av böckerna där det stod: "Sånger och visor på svenska och engelska, avskrivna av John Larsson, Kruse i Alva (där nu, 1975, Alvinges bor)" samt "Reseskildring Alva – USA våren 1902". Granngården Lilla Kruse, där jag spenderat mycket tid under min uppväxt, är den gård "där Alvinges bor". På samma gård har en av mina informanter bott, Stig Alvinge, som jag träffat ofta under min uppväxt även efter det att hans son med familj övertog gården. Stigs far var Herman Petersson som ligger bakom en av de svarta vaxduksböckerna med sånger av i huvudsak andlig karaktär, som jag fått låna av Stig i samband med detta arbete.

Ytterligare en person bakom en av sångböckerna med i huvudsak andlig repertoar är Agnes Pettersson. Hon var mor till Rut Johansson som jag var dagbarn hos en tid. Rut bodde i det hus som även Agnes bodde i, längst upp mot en av de större asfalterade vägarna som går från södra Gotland norrut. Rut var även mor till Kjell-Åke, en av mina informanter.

Den sista boken jag fick vetskap om att den fanns var den som är skriven av Anna Norrby, mor till Emelie Olsson och syster till Karl Norrby. Farmor Linnéa hade den i ett litet skrin som hon fick efter Emelies död, då hon var en av dem som fick ta hand om de saker Emelie

hade haft på sitt rum på ålderdomshemmet. Linnéa plockade fram detta skrin då jag var hos henne för att göra intervjun till detta arbete. Det blev en självklarhet att även presentera Anna i denna studie. Böckerna är skrivna under tidsperioden 1884-1930. Samtliga böcker utom Annas är skrivna under 1900-talet.

Varför denna studie?

Även om jag till att börja med inte visste huruvida dessa sångböcker blev nedtecknade när deras ägare bodde vid Kruse kveiar, tyckte jag att det var tillräckligt intressant att böckerna var så lika och samtidigt olika. De är skrivna av olika människor som bott nära varandra och kanske musicerat tillsammans, eller aldrig vetat om de övrigas intresse för att nedteckna och skriva av sånger i små böcker. Jag kommer i framtiden att kunna använda mig av textmaterialet i böckerna och även göra mer ingående analyser av dess material, men för att kunna sätta in dem i en kontext behövde jag göra något ytterligare. Därför bestämde jag mig för att intervjua personer som kunde tänkas veta någonting om dem som skrivit i böckerna. Denna information blir för mig ovärderlig både på ett musikaliskt plan och på ett personligt plan. I förlängningen hoppas och tror jag att denna studie även kommer att medföra kunskap som jag kommer att förmedla vidare som pedagog, medmusiker och medmänniska. Jag är medveten om att mina förkunskaper samt det faktum att jag har ett sådant personligt intresse i saken, och dessutom känner mina informanter så väl, kommer att ha präglat resultatet av denna studie när den är klar. Det är också denna personliga koppling som gör det hela så intressant för mig.

Arbetets upplägg

Först presenteras ett kapitel som behandlar litteratur och tidigare forskning. Därefter presenteras studiens syfte och forskningsfråga, följt av material- och metodkapitlet där även böckerna beskrivs. Efter etiska överväganden presenteras resultatet av intervjuerna, som är en sammanställning av de fyra informanternas beskrivning av de åtta personer som skrivit i sångböckerna, samt en beskrivning av deras umgänge. I diskussionskapitlet kopplas informationen från intervjuerna samman med tidigare litteratur samt forskning, och i viss mån även till information hämtat ur själva böckerna. Till sist följer några ord som kan betraktas som slutsatser av denna studie.

Litteratur och tidigare forskning

I detta kapitel presenteras relevant litteratur samt tidigare forskning kring handskrivna visböcker; först en kort beskrivning av vissången genom tiderna, sedan en förklaring av vad handskrivna visböcker är. Därefter beskrivs i allmänhet sådana böckers utseende och innehåll följt av en text kring dess funktion. Att skriva biografi i samband med undersökningar av musik handlar nästa avsnitt om. Slutligen ges en kort inblick i en studie av en örebrokvinnas visböcker, samt ett avsnitt kring begreppet repertoar.

Sången

Vi vet egentligen väldigt lite om vistraditioner förr. Detta beror enligt Skoghäll (1992) delvis på vårt snabbt förändrade samhälle där det inte hos forskare och bokutgivare funnits intresse för den muntligt traderade sången. Den tidigaste sångformen som trots allt finns upptecknad är balladen, där den nordiska balladen har sina rötter i medeltiden. Våra äldsta källor till dessa är visböcker, handskrivna av adelspersoner under 1500- och 1600-talen. Ordet ballad härstammar ur "balare" som betyder dansa, och man brukade mycket riktigt dansa till dessa sånger. De var även till för underhållning med sina ofta innehållsrika, berättande texter. Den folkliga repertoaren blev under de följande århundradena allt mer fylld av psalmer och sånger av andlig karaktär.

Efter 1842 års folkskolereform ökade läskunnigheten vilket gjorde det möjligt för skillingtrycken att spridas bland folk. Dessa tryckta blad, innehållande bland annat kärleksvisor, aktualitetsvisor och andra världsliga visor, kostade just till en början en skilling. Samtidigt som skillingtrycken var populära fanns även sång- och danslekar, vaggvisor, arbetsvisor, vallvisor, polsktrallar med mera kvar i den muntligt traderade traditionen. Under 1800-talet kom dragspelet, munspelet och cittran att bli en del av folkets kultur, vilket med sina särskilda klangliga egenskaper påverkade musiken. Denna nya harmoniska melodityp blev snabbt populär, och väckelserörelsens sånger ackompanjerades ofta av cittra eller gitarr. I större städer fanns det så småningom under 1910- och 20-talen fasta revysällskap som växte fram under krigsåren. Revy- och kabarévisorna sjöngs även på landsbygden av enklare kringresande sällskap och bondkomiker, vilket gjorde att de spreds till en bred publik.

Från 1919 och framåt förnyades revyn och blev mer satirisk, politisk och påkostad, bland annat inspirerad av Paris nöjesliv, och kupletterna föddes. Samtidigt utvecklades valser och andra glada melodier med käcka texter, och de slog på många sätt ut de tidigare skillingtrycken som ofta var fyllda av sorgliga kärleksteman, mord och katastrofer. Förutom valserna som man kunde dansa till kom det under 1920-talet foxtrotmelodier från England, Tyskland och USA, och denna musik spelades på radio och grammofonskiva och kan kallas tidiga schlagers. De tidigare så ofta sjungna skillingtrycken var inte längre moderna. Det som spelades på radion var främst sånger från andra länder översatta till svenska och framförda av svenska artister, och det var revy- jazz- och schlagermusiken som ständigt prioriterades. Dessa nya melodier har fortsatt att sätta sin prägel på 1900-talets musik (Skoghäll 1992).

Handskrivna visböcker

I en rapport från konferensen *Samlade visor: perspektiv på handskrivna visböcker* skriver Karin Strand (2008) en sammanfattande text kring ”den svarta vaxduksboken med vistexter och slagdängor” (s 30). Att nedteckna visor för privat bruk har varit en mycket vanlig företeelse i Sverige. Svenskt visarkiv tar tillsammans med landets folkminnesarkiv emot en del böcker av detta slag, ibland kopior, även om det förmodligen finns betydligt fler runt omkring i landet. Denna typ av material torde vara informativ för bland annat musiketnologer, populärmusikforskare, litteraturvetare, språkvetare, historie- och medieforskare, men ännu finns det mycket lite forskning gjord på handskrivna visböcker.

Av denna anledning samlades man alltså den 6-7 februari år 2008 kring ett symposium som gick av stapeln på Svenskt visarkiv. Materialet som stod i fokus var handskrivna visböcker samt andra angränsande Ego-Dokumente; en term lånad från tysk kulturforskning. Vad gäller visböckerna så hade de förmodligen sin storhetstid runt 1900. Förutom att gemene man oftast inte var notkunnig var detta en tid då det inte var så lätt att skaffa tryckta visböcker (Skoghäll 1992). Forskare har tidigare varit intresserade av de visböcker som är av äldre karaktär på grund av intresset för den medeltida balladen (Olsson 1978). Därför är visböcker från 1600-talet mer kända för forskningen, medan man vet mindre om visan som efterträdde balladen.

Sprunget ur högreståndsmiljöer blev det under decennierna runt 1900 vanligt för gemene man att nedteckna visor, oftast i vaxdukshäften eftersom de var tillgängliga i hela landet och dessutom relativt billiga (Strand 2008). Ofta hörde denna företeelse ungdomen till, men böckerna kunde även följa en person genom hela livet. Olika miljöer, funktioner och personer finns representerade i samband med skrivandet. Beroende på i vilket socialt eller yrkesmässigt sammanhang visböckerna har skrivits, får man en inblick i just den särskilda miljön och tillvaron. Denna information får man både genom texternas innehåll och teman samt genom övriga noteringars jargong och humor.

Ofta är böckerna skrivna av unga ogifta kvinnor, rekryter, sjömän och brandsoldater. De skrevs även i ungdomsgrupper eller av skogsarbetare (Skoghäll 1992). I soldatvisböcker skildras således livet på ”luckan” med dess hierarkier och glädjeämnen, medan man i brandmännens visböcker ofta finner heroiska och skämtsamma texter innehållande bilder av livet vid brandkåren (Strand 2008). Ett av föredragen på det nämnda symposiet behandlade en samling visböcker som lämnade information om hur texter och illustrationer kunde cirkulera mellan personerna i en grupp soldater i beredskap under andra världskriget.

Utseende och innehåll

Texterna kan vara allt från sporadiskt nedskrivna visor på lösa blad till vackra handskrifter mellan marmorerade pärmar, men oftast var bokens pärmar tillverkade av svart vaxduk (Strand 2008). Ibland kan de vara enkelt häftade, försedda med pappband, skinn eller pergament, och deras format är oftast ganska litet (Olsson 1978). Innehållet kan vara bland annat texter till favoritsångerna, handstilsövningar, kassaboksnoteringar, illustrationer i form av enkla avskiljningstecken eller mer avancerade bilder av blommor, skepp och kvinnogestalter (Strand 2008). Även poesi förekommer, i form av avskrifter, egna infall i stunden eller andras inskrifter. Ofta innehåller dessa böcker lite längre, nyare visor (Skoghäll 1992). Både bokens ägare och eventuella bekanta som skrivit i boken undertecknar ofta med namn, datum och plats för inskrivandet (Strand 2008). Vad gäller texterna som brukar förekomma i dessa böcker kan man se att det i regel är samma typer av texter i olika böcker från samma tidsperiod,

vilket tyder på att det fanns en gemensam repertoar varhelst man kom i Sverige. Det är allt från kärleksvisor, högstämd lyrik och andliga visor till drastiska skämtvisor, dramatiska nyhetsvisor och schlager- och revyvisor som samsas i böckerna (Skoghäll 1992). Vad som kan betraktas som andlig respektive världslig visa är inte alltid helt lätt att avgöra, då många visor med i huvudsak profant innehåll även har något av en andlig karaktär (Olsson 1978). Alla dessa visor som man finner i böckerna kan från olika håll i landet ibland finnas i flera hundra varianter där något ord eller melodin har förändrats på grund av glömska, ändringar och tillägg (Skoghäll 1992).

Det var även vanligt att man använde redan befintliga melodier till nya texter (Skoghäll 1992). Då skrev man ofta i samband med texten en melodiangivelse som hänvisade till den redan kända melodin. Detta kunde även gälla psalmtexter (Olsson 1978). I visböckerna hittar man inte bara nytt vismaterial, utan även en mängd äldre material såsom medeltida ballader. Det äldre visgodset tunnas dock ut ju längre fram i tiden man kommer. Ofta är det i dessa böcker rena avskrifter snarare än originalmaterial, och kanske är det därför dessa böcker har ägnats så lite forskning (Strand 2008). Tittar man däremot närmare på övriga anteckningar och prosainslag samt håller ögonen öppna för lite annorlunda visinslag kan man få en bredare bild av sammanhangen där sångerna kunde användas. Även ägarens kön, sociala kontext, geografiska hemvist kan sättas i relation till texterna för att få fram en djupare bild av vad dessa böcker kan berätta.

Böckernas funktion

För dem som sjöng kunde böckerna fungera som stöd för minnet (Strand 2008). Dock har folkmusikinsamlare som har spelat in traditionsbärare ofta vittnat om att den levande traditionen inte sällan skiljer sig från det material som står skrivet i personens visböcker. Den repertoar som var väl inlärd sedan barndomen behövde inte skrivas in (Skoghäll 1992). Visboksskrivandet kan även för unga ha varit ett sätt att erövra ett personligt skriftspråk (Strand 2008). Ibland kunde en visbok från början vara en fästmansgåva (Olsson 1978). Fästmannen har då skrivit några av honom väl omtyckta visor i boken som han skänkt sin fästmö, varpå fästmön har fortsatt att skriva i boken, ibland med inslag av sin käraste. Det verkar som att den sociala funktionen för visboksskrivandet har varit en stark faktor, där själva insamlandet efter tycke och smak i många fall har varit huvudsaken (Strand 2008). Före grammfonutvecklingen på 1920- och 30-talen, och före de tryckta schlagerhäftena som gick att köpa billigt, var det naturligtvis mer motiverat att själv nedteckna sånger. Under seklets andra hälft minskades visboksskrivandet mycket, men under en tid existerade de nya medierna parallellt med de handskrivna visböckerna. I de sena visböckerna präglas repertoaren också mycket av det nya populära utbudet av sånger, vilket belystes under det nämnda symposiet (Strand 2008).

Att skriva biografi

Gunnar Ternhags biografi (1992) om Hjort Anders Olsson är en bred studie av spelmannen Hjort Anders från Bingsjö, som levde 1865-1952. Studien behandlar både Hjort Anders liv och hans musik, och Ternhag skriver själv att ”det ligger i sakens natur att biografiska belysningar behandlar mer än själva musikutövandet” (s 22). Istället för att granska Hjort Anders spelstil har Ternhag valt att göra en mer översiktlig beskrivning av några utvalda låtar. Sin information om Hjort Anders har Ternhag fått genom offentliga arkiv, privata samlingar, litteratur samt från människors minnen. Han menar att anledningen till att många så kallade kulturstudier är biografiska förmodligen är att de utvalda personerna är intressanta för att de har

varit framstående inom musiken, som personer eller genom sin karriär. Ofta har de dessutom gått ur tiden. Bruno Nettl (1983:278 i Ternhag 1992) menar att det är en paradox att folkmusikforskare så ofta har skrivit om grupper när de i sina fältarbeten framför allt har mött enskilda individer, framför allt om man gör en jämförelse med konstmusiker, där den enskilde individens skapande beskrivs snarare än gruppens. Kanske beror det på att de första insamlarna av folkmusik ofta fokuserade på "folket som objekt" (Alver 1980:6 i Ternhag 1992). I tidigare materialutgåvor syns det ofta inga människor bakom musiken utan man uppger snarare enbart vilket landskap musiken är upptecknad i. På senare tid har insamling och forskning blivit mer inriktat på individen i fråga, menar Ternhag. Men framför allt är det så att flera inriktningar idag har möjlighet att finnas representerade. Det finns dock några som tidigare i samband med redovisningar av material även har gjort utförliga beskrivningar av spelmän och sångare. Här kan nämnas August Bondessons *Visbok* (1903), August Fredins *Gotlandstoner* (1909-1933) samt Nils och Olof Anderssons *Svenska låtar* (1921-1940). Ternhag väljer att inte själv använda ordet traditionsbärare när han nämner olika spelmän i sin bok, och motiverar det bland annat med att ordet tenderar att förminska varje individs inflytande i saken för att mer se denne som en snarast utbytbar länk i en kedja. Han refererar däremot till den svenske folkloristen Carl Wilhelm von Sydow (1932, i Ternhag 1992) som pratar om aktiva respektive passiva traditionsbärare, som båda behövs för att traditionen ska bestå. Aktiva traditionsbärare använder sina kunskaper aktivt medan passiva traditionsbärare känner till traditionen utan att utöva den.

En studie av Ellen Boudrie och hennes böcker

Lena Hellström och Agneta Bertilson gjorde 1981 en studie av en Örebrokvinna och hennes visböcker (Skoghäll 1992). Ellen Boudrie som hon hette, intervjuades först efter det att hennes fyra handskrivna sångböcker blivit genomgångna och analyserade. Dessa böcker var skrivna mellan åren 1914 och 1927, och samtliga visor var daterade. Syftet med undersökningen var "att undersöka och pröva vad visböcker kan berätta om sin ägare och den tid de skrivits vid, samt att jämföra böckernas innehåll med tidsperiodens musikutveckling i stort. Med andra ord, hur fungerar handskrivna visböcker som källmaterial?" (s 166). Ellen besöktes vid ett flertal gånger både för att spela in de samtal och sånger som uppkom, men även för att göra anteckningar och upprepa frågor för att vara säker på svarens trovärdighet. Jämförelser har även gjorts mellan Ellens uppgifter och kyrkoboksföring på mikrofilm. Samtliga uppgifter är samstämmiga. Ellen berättade om sitt liv och om Örebro i hennes ungdom. Den tidsperiod som valdes att undersökas är just tiden under vilken visböckerna skrevs, även om en viss utvidgning förekommer. Arbetet för studien delades upp i tre faser där den första bestod i att låta visböckerna vara den enda informationskällan. Man tittade på utseende, datering samt sätt att skriva. Det gjordes även en enkel genreindelning. Utifrån visboks materialet formulerades antaganden och frågeställningar, vilka användes i fas nummer två. Den innebar samtal med Ellen samt införskaffande av kunskap om samhället och musiken vid den tid då böckerna skrevs. Den sista fasen bestod i att koppla samman och jämföra den samlade informationen samt att fundera kring hur tillförlitlig denna typ av visböcker är som källmaterial. Man fann att många av de antaganden man gjort genom att undersöka Ellens visböcker stämde överens med verkligheten. Kort sagt tror författarna till denna studie att man verkligen kan dra en del slutsatser ur ett visboks material, framför allt då man har kunskap om när, var och i vilken social miljö de skrivits i. Därmed har denna typ av källmaterial ett värde som etnologisk källa. För att nämna något av det som kom fram i samtalen med Ellen, så var det långt ifrån alla visor Ellen kunde som hon skrev ned i visböckerna. Danslekar och vaggvisor uppgav Ellen att hon kunde ändå, och polsktrallarna från Närke kom inte heller med eftersom de var textlösa. Ellen tycks ha varit en intresserad, utåtriktad ung kvinna som tyckte mycket om att både

sjunga och skriva. Att hon slutade skriva visböcker berodde förmodligen på hennes ålder som då var 30, samt nya media, radions och grammofonens ankomst.

Repertoar

Trots att det finns en hel del musikaliskt material samlat efter olika individer är det ytterst få som försökt beskriva den musikaliska helheten hos en individ. Det är dessutom inte helt oproblematiskt att försöka sig på en sådan sak. Ternhag gör en jämförelse mellan ett försök att beskriva en persons repertoar med beskrivningen av ett möblemang i ett rum. Vid vilket tillfälle är det som man får den mest sanna bilden? Frågan är vilka möbler det är som tillhör rummet. Kan man räkna med tillfälliga möbler? Är det bästa tillfället då man avtalat en viss tid för denna kontroll, eller medför det att rummet blivit extra ordnat inför just denna händelse? Kanske är en beskrivning av hur rummet såg ut förr den mest rätta? Kommer man då ihåg alla detaljer? Och till sist – vem är det som bestämmer vilken bild som är den sanna – rummets ägare eller en utomstående expert?

Visor och låtar kan vara olika aktuella för en person beroende på tid. Istället kan man kanske prata om att de dokumenterade repertoarsammanställningar som finns efter olika individer snarare kan kallas repertoarutsknitt eller repertoarbild. En sådan beskriver snarare ett visst tillfälle eller en viss tidsperiod. Detta betyder i sin tur att en repertoar är i ständig förändring, både vad gäller helheten och dess mindre delar. Ofta finns det i samband med repertoarinformationen olika kontextuella fakta, till exempel dokumentationstillfälle. Även det som inte finns med kan diskuteras.

Man kan vidare prata om fyra olika sätt att se på repertoar. Det första är *en utövares totala repertoar*. Vid ett möte med en utövare får vi *insamlarens repertoarbild*. Vidare har vi *utövarens repertoarbild*, som till exempel kan göra sig synlig genom vilka texter denne har skrivit i sin visbok. Vill man undersöka en individs repertoar genom att hämta material genom en andra källa, till exempel genom en elev till en avliden spelman eller sångare, skapas en *rekonstruerad repertoarbild*. Då görs det utdrag ur det samlade materialet, som i sig utgör en bild av en viss persons repertoar (Ternhag 1992).

Syfte och forskningsfråga

Syftet med arbetet är att ta reda på vilka människorna bakom pennan till de nämnda visböckerna var. I förlängningen är detta arbete ett försök att ge mig själv kunskap kring den tidens visboksskrivande som fenomen. Det finns hos mig en längtan och ett behov av att sätta in visboksskrivandet i en kontext bland annat genom att skaffa information om människorna som skrivit. Denna kunskap är relevant för förståelsen av dåtidens visboksskrivande, musicerande samt böckernas repertoar och innehåll. Forskningsfrågan blir således: Vilka var människorna bakom pennan?

Material och metod

I detta kapitel presenteras först sångböckerna. Sedan kommer en beskrivning av tillvägagångssätt och utrustning, följt av en presentation av intervjupersonerna.

Beskrivning av böckerna

En beskrivning av samtliga böcker görs här, där jag nämner saker som årtal, platser och namn som finns i böckerna, samt antal texter och eventuella övriga skrifter i böckerna. Vad gäller beskrivningen av vilken typ av sångtexter böckerna innehåller är den endast gjord utifrån min nuvarande kunskap utan att egentligen ha gått in på djupet. Jag vill därför reservera mig för eventuella feltolkningar. Att göra en fullständig kategorisering av texterna kanske är en omöjlighet eftersom det inte alltid är så svart och vitt, och om inte annat är det ett arbete som kräver betydligt mer tid och resurser än vad som finns att tillgå i samband med denna studie. Textbeskrivningen ska därför inte betraktas som fullständig eller på något sätt djupgående vad gäller visornas karaktär, utan är snarare till för att ge en snabb och kortfattad översikt. Vill man veta mer kan man gå till bilagorna där listor finns på samtliga böckers texter.

Emelie Maria Olsson

Det finns ingen egen bok efter Emelie, men minst två sånger har av henne nedtecknats i hennes morbror Karl Norrbys ena vaxbok. En av sångerna är undertecknad Emelie Olsson, Laxarve i Boge den 4 okt 1914, en annan 26/11 1910. Dessa texter är av andlig karaktär. Dessutom har Emelie nedtecknat de flesta av de nio texterna med andligt innehåll som finns i en liten svart vaxbok med måtten 8.5x13.5 cm. Boken tycks tillhöra en Wera Karlsson som bott i Laxer i Boge år 1919, samma år som hon den 26 april har undertecknat en av texterna. Emelie har efter den sista texten i boken nedtecknat sitt namn samt platsen Laxer i Boge den 6 januari 1920. (Se bilaga 1)

Anna Olsson (Norrby)

Brun bok med guldkant och en bild på en flicka med texten Amalia Lindegren, namnet på en svensk 1800-talskonstnär (Projekt Runeberg, Internet). Storlek: 7x11 cm. Text på pärmens insida: Anteckningsbok för Anna Norrby, Edvin, Laxarfve Boge. Boken innehåller anteckningar om ords betydelser, historiska och geografiska kunskaper, följt

av en text där Anna skrivit att hon började skolan den 1 september år 1877 och slutade den 17 juli 1883 ”i en ålder af 13 år, 1 månad 3 dagar.” Fler kunskaper från skoltiden tycks räknas upp, samt följande text: ”År 1884 den 18 mars hittade jag denna blomma jemte flera andra hvilka jag icke inlagt här. Jag hittade den ute på marken.” Det finns även räkneanteckningar för mars, april och maj, räkneanteckningar av Edvin Olsson 1888 och 1889 samt texten ”Lilla kära Anna, jag älskar dig än”. Vidare finns det tankar skrivna kring andlighet och relationer undertecknat Anna Norrby Laxarfve Boge, och korta beskrivningar av åren 1890 och 1891. Ett religiöst möte i Visby år 1894 beskrivs, och andliga tankar samt en vers undertecknat L. H. står att läsa. Text på insidan av pärmens baksida: Anna Olsson Laxarfve i Boge 1911. Inuti boken står hennes makes namn; Sjöman Edvin Olsson Boge och Laxarfve år 1897. Bakifrån i boken kan man även läsa namnet Karl Norrby och så småningom Emma Ahlby eller möjligtvis Ahlberg. Det står också ”Johan Larsson Laxarfve Boge den 15 november 1893”. Från detta håll i boken finns det även 31 texter, i huvudsak innehållande andligt material. (Se bilaga 2)

Karl Johan Norrby

- 1) Svart vaxbok med måtten 10.5x16 cm. 46 texter, varav minst de två sista är skrivna av Emelie Olsson. Några av sångerna tycks även av handstilen att döma vara skrivna av en Minnie Klintberg som undertecknat en av texterna. På pärmens insida står det ”Beväringssmannen No 12 77/1903 Norrby. Utbildad till sjukbärare vid Kungl. Gotlands Infanteriregemente år 1903-1905, Gotland”. Många, nästan de flesta av sångtexterna är undertecknade med hans namn, ibland stavat med C. Dessutom nämner han ofta platsen han befunnit sig på; Wisborgs slätt, som åren 1887 - 2005 användes som militärt övningsområde. Några av texterna i boken är daterade till 13/9, 14/9 (5 texter), 17/9 (2 texter) 24/9 (9 texter) samt 30/9 år 1905. Bakifrån i boken finns det sex sidor med text om anatomi. De flesta av texterna tycks vara beväringsvisor, men där finns även bland annat en och annan sjömansvisa, historisk visa, skillingtryck, varitévissa samt kuplett. Några texter verkar vara prosa snarare än en sångtext. Två exempel på texter är den om att vara militär på Gotland (se bilaga 14) samt ”Rysk - Japanska kriget”. (Se bilaga 3)

- 2) Liten svart vaxbok med måtten 8.7x12.7 cm. Fem sångtexter samt räknenskaper och anteckningar om vete och korn. En av texterna är undertecknad ”Carl Norrby, Wisborgs

slätt den 27/6 1903". Även denna bok innehåller blandade texter av nyare karaktär. (Se bilaga 4)

Johan Oskar Larsson

- 1) Medtagen bok utan pärmar med måtten 10x17.5 cm. 56 texter av blandat slag. I denna bok finns även någon medeltida ballad nedskrivna, men betydligt färre bevaringsvisor och desto fler sjömansvisor. En av texterna är på engelska, skriven i Kruse med dateringarna 1901 och 1902. Ett namn som ofta står skrivet i samband med John Larssons namn är Sofia Fredrikson. Båda tycks vara kopplade till både "Folke, När och Kruse Alfva, Gotland, Sverige". Årtalen som nämns i samband med namn och vid slutet av texter är 1901 och 1902. Övriga namn och platser som står nedskrivna är Emil Nielson, Edla Pettersson, Disa Hallgren, Hilda Andersson Fröjel, Anton Petterson Folke När. (Se bilaga 5)
- 2) Bok med hård brun pärm, med måtten 17x21 cm. Totalt 19 texter. På första sidan står det med stor text "John Lawson". Antagligen var det så hans namn förändrades då han flyttade till Amerika, av honom själv eller av andra. De första nio texterna är sånger på engelska, varav tre är daterade 31 oktober 1904. Därefter följer en tre sidor lång sammanfattande reseskildring av en resa från Alva till Amerika den 15 april 1902. Samtliga tågstationer från Alva till Visby nämns, samt alla klockslag för avgång och ankomst, så småningom även senare anhalter och slutmål. En lista över båtens hastighet finns också nedskrivna. Tio sånger på svenska av blandat slag står sedan skrivna, med datumen 10, 11 och 13 november år 1904. Två av texterna heter "Fårövisan" och "Slaget vid Kajsarporten", för att nämna texter av lokal karaktär. Efter den sistnämnda står det även skrivet "Wisby den 9 december 1900. Herman Palmqvist, artillerist". Även en annan nämnd artillerist tycks ha diktat en text, No 10 Lyden. En av texterna har Johan hämtat ur något som kallas "Roman Bladet". På bakre pärmens insida står denna text: John Lawson 82 (samt 218) Granite St. Quincy Mass. June 20 1904". (Se bilaga 6)

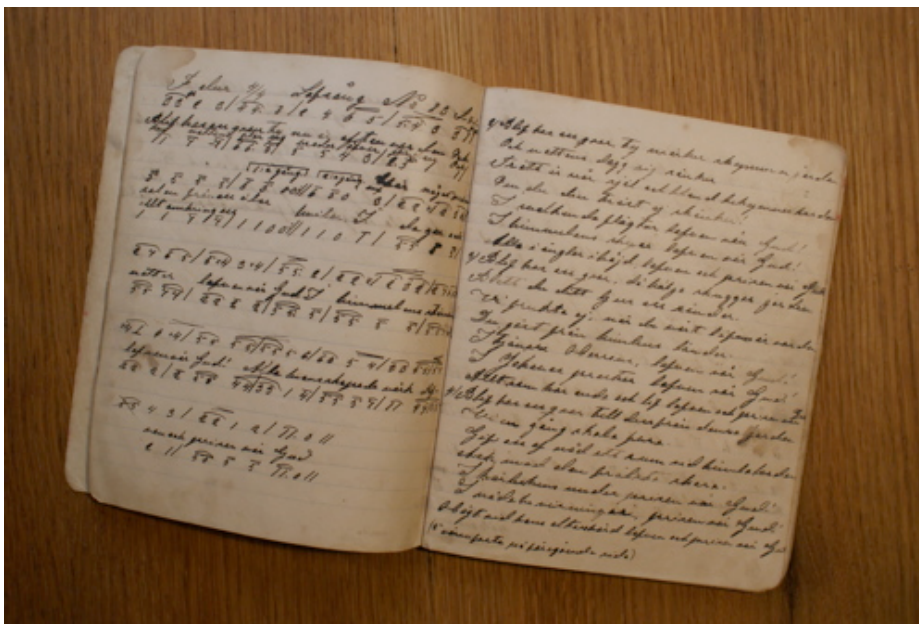

- 3) Bok med färgad framsida föreställande en man. Text: America The president. Mått: 17.5x21 cm. På pärmens insida står Johans namn samt samma adresser och årtal som i föregående bok. Boken innehåller 14 texter av blandat slag. Möjligtvis är det en annan handstil bakom bokens sista texter, men det är oklart. Någonstans står initialerna

MCH, och på ett annat ställe står det "Sluttecknad af John O Larson. Sundagen den 10 February 1907". Under denna anteckning står åter namnet Sofia Fredrikson, 218 Granite St. Quincy Mass, och även namnet Sofia Larson och texten "United States of America" tillsammans med en liten teckning av ett ankare samt två stjärnor. Senare i boken kan man läsa namnen K. A. Nicander, Gustaf Wicklund, samt Sofia Fredrikson Folke När Gotland Sverige. På det sista uppslaget finns det en tabell med rubriken "Official American League Schedule for 1907". På baksidan står med blyerts, troligen skrivet vid ett senare tillfälle, namnet Matilda Larson. (Se bilaga 7)

Teodor Herman Viktor Petersson

- 1) Svart vaxbok, mått 16x19.5 cm, innehållande andliga texter, utom eventuellt någon enstaka. Från ena hållet i boken finns det 35 sånger. Vänder man boken upp och ner finns det från andra hållet 25 sånger med siffernotation, tonart- samt taktartsangivelse, utom till den första som tycks vara skriven i blyerts senare. Sammanlagt innehåller boken 60 texter. På pärmens insida kan man läsa Herman Petersson Kruse Alva Hemse, men även namnen Greta och Ester. Inga datum finns i boken. Däremot finns det till nästan alla sånger med siffernotation en angivelse om vilka sånger det är, hämtat någonstans ifrån. De som nämns är No 3, 11, 14, 15, 21, 27, 32, 48, 81, 83, 100, 124, 169 och 176. Efter en av texterna står även initialer skrivna, eventuellt A U H. Boken tycks innehålla mer än en handstil. (Se bilaga 8)

Hugo Petter Sigurd Westberg

Svart vaxbok, mått 12x19.5 cm, innehållande andliga texter. På pärmens insida kan man läsa Hugo Westberg Kruse Alfvae, Tenor. Från ena hållet innehåller boken 16 sånger med siffernotation, tonartsangivelser samt taktartsangivelser och från andra hållet 8 texter utan siffernotation. Sammanlagt finns det 24 texter. Ungefär i mitten av boken har någon övat på att skriva bokstaven G, och på ett ställe ordet "Gud". På en annan sida är små spiralliknande former ritade under en text. En av texterna utan siffernotation slutar med initialerna J W. Boken saknar baksida och dateringar. (Se bilaga 9)

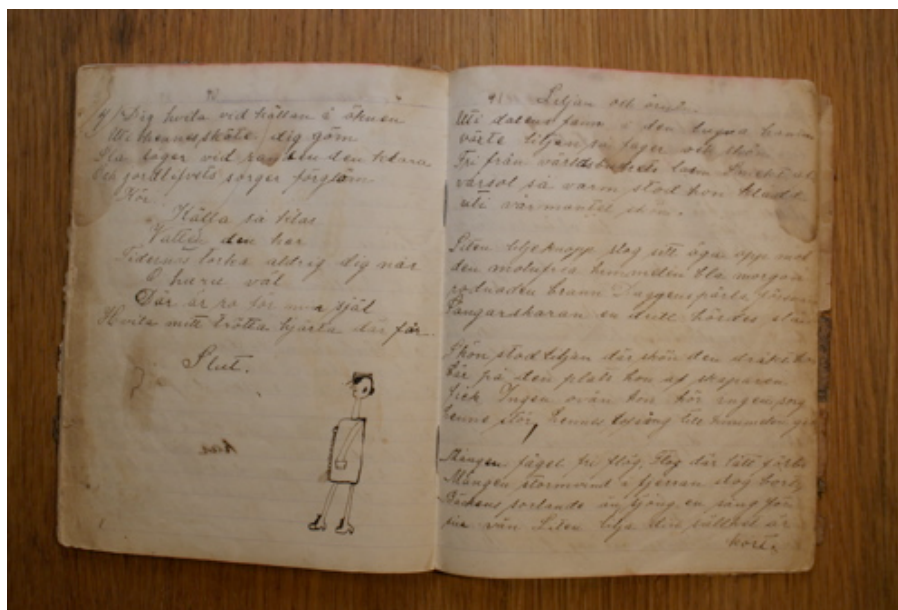

Julia Eleonora Helena Westberg (Andersson)

- 1) Svart vaxbok, mått 10.5x16.2 cm, innehållande i första hand andliga texter. På framsidans insida står följande text att läsa: "Denna sångbok tillhör Julia Andersson, den 18. 2. 04". Efter 54 sånger kommer en text som verkar vara ett avsked till hennes mor Maria Margareta Andersson, född den 22 september 1850. Denna Maria Margareta gick bort samma dag som texten skrevs; den 7 Maj 1927. Texten är skriven i Hemmor i Lau där Julia kom ifrån, och är undertecknad av henne samt hennes make Hugo, Ernst Andersson, Theodor och Berta Andersson, Arvid och Laura samt Wendla och Konrad Kahlström. Vänder man på bladet står ytterligare en text med tillkännagivelse för bortgång, nu gällande "vår käre fader Ernst Andersson i en ålder av 78,5 år..." som hastigt gått bort. Även denna text är undertecknad Hemmor Lau av "barnen", daterat den 13 september 1930. Det ligger även i boken ett löst hopvikt A4 med en lång avskedsdikt med titeln "Vid mammans bår". Längst bak i boken finns det tre texter med titlarna "Gyllene lefnadsregler", "Bön" samt "Hymn". Kanske kan man urskilja minst två olika handstilar i boken, den ena av dem betydligt övervägande i mängd, men det skulle också kunna handla om att texterna är skrivna med olika pennor. (Se bilaga 10)
- 2) En del av en bok utan pärmar med måtten 12x19.5 cm, som ligger inuti den föregående vaxboken och tycks tillhöra Julia eftersom initialerna J W står skrivna inuti. 11 sångtexter med andligt innehåll samt 2 prosatexter finns i häftet, förutom ett par teckningar på blommor och ett ankare. Det är osäkert om boken innehåller mer än en handstil. Olikheter texterna emellan kan också ha att göra med kvalitén på stiftet. Inga datum står nämnda. (Se bilaga 11)
- 3) En del av en annan bok utan pärmar med måtten 10.3x16, som även den ligger inuti vaxboken. Boken innehåller 14 sånger av andlig karaktär. Denna bok innehåller till synes mer än en handstil, till och med inom samma text. Inga datum står nämnda. (Se bilaga 12)

Agnes Eleonora Pettersson (Nyman)

Svart vaxbok, mått 16.5x20.3 cm, innehållande främst andliga texter. Två texter är skrivna på norska, eller åtminstone en blandning av norska och svenska. Boken innehåller 39 texter, varav ett par av dem är kortare diktliknande texter. En text tycks vara en alliteration. Ett par av sångtexterna har siffernotation ovanför orden. Vissa har även tonart- och taktartsangivelser. Agnes Nymans namn står skrivet under några av texterna, och ibland har det gjorts försök att radera detta namn. En liten kort minnestext är undertecknad "Önskas Agnes". Det finns på något ställe krumelurer ritade, som tycks vara en övning i att göra en g-klav. Även ordet "lagfart" står plötsligt skrivet upprepat antal gånger, samt andra sporadiskt skrivna ord. Dessutom är det på två ställen ritat en mänsklig gestalt som tycks stå med skärmmössa i militärisk hållning. Den ena av dem har bröstet fullt med knappar i en rad. Det finns mot slutet av boken, skrivet med lila penna, några recept. Därefter följer ytterligare sju texter som framför allt verkar vara sångtexter. Några av dem är undertecknade "Agnes Nyman Kruse Alfva Hemse Gotland". En av dem har dateringen 27/2 1910, skriven i Alva. Den sista texten i boken är undertecknad P. Y. Enström. På framsidans insida står det i mitten "sopran", samt Agnes Nymans namn och Ester Nymans namn. Även namnet Bina står skrivet. Det står (förmodligen skrivet senare) även "Agnes Petterson Kruse Alfva Hemse Gotland Sweden Europa Världen". På baksidans insida står det "Agnes Nyman Kruse Alfva 28 januari 1910", samt "fröken Nanna Engström Allmungs Hafdhem 14 april 1907". Boken innehåller eventuellt mer än en handstil. (Se bilaga 13)

Tillvägångsätt och utrustning

Mitt tillvägångsätt för att få veta mer om människorna som skrivit i sångböckerna har varit att under sommaren 2008 göra intervjuer med några av mig valda människor. Dessa personer bor eller har bott vid Kruse kveiar, och jag förutsatte med hjälp av min förkunskap att varje person skulle kunna ha något att berätta om några av visboksskrivarna. I denna studie har kvalitativa intervjuer gjorts. Kvale (1997) beskriver intervjuformen som "en intervju vars syfte är att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening" (s 13). Denna typ av intervju bygger på att det liknar ett vanligt samtal. Inter-

vjufrågorna var öppna (Patel & Davidson 2003) för att ge tillfälle att utveckla övriga frågor utefter de svar som intervjupersonerna har givit (se bilaga 15). Detta gjorde att frågornas grad av standardisering samt strukturering var relativt låg, det vill säga hur frågornas utformning och inbördes ordning var, respektive hur fritt intervjupersonen fick tolka intervjufrågorna. Själva intervjuerna genomfördes i intervjupersonernas hem och spelades in med hjälp av en Zoom H4 för att kunna transkriberas med hjälp av en dator. Genom telefonsamtal med informanterna har i efterhand vissa uppgifter kunnat kontrolleras och verifieras. Med Kjell-Åke Johansson har det även funnits en mailkontakt i samma syfte. Han har dessutom genom sitt kunnande i släktforskning kunnat kontrollera viss fakta om några av visboksskrivarna framför allt vad gäller årtal. Varje informants berättelser har sedan delats upp i texter som beskriver varje person samt det man genom intervjuerna kan utläsa vad gäller deras musicerande och visboksskrivande.

Vidare har jag gått igenom samtliga visböcker för att få en överblick. Tyngdpunkten har inte legat vid att analysera allt textmaterial utan snarare att notera det innehåll i böckerna som skulle kunna ge information om människan bakom respektive bok. Både intervjuerna och genomgången av visböckerna syftar till att ge en större kunskap om, och fördjupad förståelse kring visboksskrivandet som företeelse, samt ge en inblick i just dessa bokägars liv och person.

Mitt försök att ta reda på mer om personerna som skrivit i de 13 visböcker jag har samlat ihop har för mig varit givande. Dock finns det en möjlig differens mellan hur verkligheten ser ut och en persons beskrivning av den. Ännu mer känsligt blir det när en intervju behandlar något som dessutom egentligen inte direkt handlar om intervjupersonen själv. Kvale (1997) beskriver som jag tidigare nämnt att kvalitativ intervju kan handla om att ”erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening” (s 13). Egentligen är det inte intervjupersonernas livsvärld som här står i fokus. Dessutom kan man fundera på om det ligger mest värde i själva resultatet av intervjuerna eller i tolkningen av dem; ”de beskrivna fenomenens mening”, som Kvale uttrycker det. Samtidigt skulle man kunna säga att det delvis handlar om intervjupersonerna själva även om det i denna studie handlar om att få reda på saker om andra människor. Den intervjuade svarar ju alltid utifrån sig själv och sina erfarenheter och kunskaper. Detta är tydligt då informanterna har beskrivit samma sak fast på olika sätt. De svar intervjupersonerna i denna studie har lämnat borde alltså även lämna en hel del information om dem själva i förhållande till de personer som studien varit inriktad på. Nu är dock inte detta i fokus.

Även mina egna förkunskaper, föreställningar och relationer till de olika visboksskrivarna kan ha påverkat intervjuerna samt studien i stort. Det gör att jag egentligen har haft att göra med fem personers subjektiva beskrivningar och tolkningar av dessa visboksskrivare. Eftersom studien är av den typ den är finns det egentligen inte någon önskan om att kunna lämna generaliserande fakta, även om jag tar mig friheten att belysa vissa drag som kan tyckas vara genomgående både mellan personerna i studien och angående sakfrågor i stort. Trots att jag i allra högsta grad är inblandad i den miljö de undersökta personerna har levt i anser jag att denna studie har sitt värde. Kanske är det till och med just därför den har ett värde.

Att försöka göra en beskrivning av innehållet i böckerna i stora drag har även hjälpt till att få en helhetsbild av personernas visboksskrivande mycket tack vare de årtal, namn och platser som står nämnda. Det bästa hade naturligtvis varit att även kunna analysera textmaterialet i större utsträckning för att koppla det till individerna och deras samtid, men resurser till en sådan omfattande studie har inte funnits inom detta arbetes gränser.

Intervjupersoner

I detta avsnitt presenteras de personer som intervjuats i denna studie.

Stig och Ingrid Alvinge

Stig Alvinge föddes 1921 vid Lilla Kruse. År 1948 flyttade hans hustru Ingrid, ursprungligen från Hogrån, in. Ingrid är född år 1927. Ingrid har även hon lämnat kompletterande uppgifter vid intervjutillfället. Så småningom flyttade de båda till Ringome i Alva, då deras son tog över gården. Stigs föräldrar var Herman och Ester Petersson som ägde gården Lilla Kruse innan Stig tog över den. Herman står bakom en av de handskrivna böckerna. Tidigare har även Johan Larsson ägt gården, även han en av personerna som nedtecknat sånger och visor.

Linnéa Westberg

Linnéa Westberg föddes år 1917 vid Tjelder i Boge som ligger en mil söder om Slite. Hon gifte sig år 1946 med Agne Westberg som var född på gården Stora Kruse i Alva. Agnes föräldrar var Hugo och Julia Westberg som tidigare ägde gården och som skrivit i några av böckerna. Idag bor Linnéa i Slite.

Kjell-Åke Johansson

Kjell-Åke Johansson föddes 1941, och är son till Martin och Rut Johansson. Rut i sin tur var dotter till Agnes Nyman som då bodde vid Lilla Kruse 1:23, och som skrivit i en av böckerna. Kjell-Åke bor idag bara några 100 meter från föräldrahemmet längs Kruse kveiar, närmare bestämt mitt emot det hus där Anna och Emelie Olsson och Karl Norrby bodde, som även de står bakom några av böckerna.

Etiska överväganden

I enlighet med Vetenskapsrådet (2002) har informanterna informerats om syftet till denna studie, och att uppgifterna kommer att användas för forskningsändamål. Inhämtad information förvaras på ett sätt som gör att obehöriga inte kommer åt den. Ett val har gjorts att efter att ha fått intervjupersonernas samtycke nämna dem vid namn. Eftersom det kan vara av värde att veta intervjupersonernas koppling till dem som har skrivit i böckerna kan det ändå genom textens innehåll vara lätt att ta reda på vilka personerna är.

Det sammanställda resultatkapitlet, som är baserat på utskriften av intervjumaterialet, har i möjligaste mån fått behålla informanternas ordval med avsikt att stärka studiens validitet (Kvale 1997).

För att minimera risken för att missförstånd har skett i samband med intervjuerna, har samtliga informanter fått läsa igenom resultatet av studien innan den slutgiltiga versionen offentliggjordes. Detta har varit mycket värdefullt inte bara av etiska skäl, utan även för att säkerställa resultatens giltighet och trovärdighet.

Resultat

Nedan följer en sammanställning av resultatet av intervjuerna. Det presenteras samlat utifrån varje person som står bakom de handskrivna böckerna. Därefter beskrivs intervjupersonernas funderingar kring bokskrivarnas umgänge längs Kruse kveiar.

Emelie Olsson

Emelie Maria Olsson (1898-1985), dotter till Anna Olsson (Norrby) och systerdotter till Karl Norrby, föddes i Boge socken på nordöstra Gotland, en mil söder om Slite. Emelies far hette August Edvin Olsson och var från från Hejnum. Han var sjöman och senare styrman och omkom 1910 i lungsot 42 år gammal enligt information från Kjell-Åke. Anna och Edvin hade varit gifta sedan 1897. Som fosterfar till Emelie står senare i släktforskningsdokument Kristian Bogren, båtbyggare.

Från februari till november år 1920 gick Emelie på folkhögskolan i Hemse på södra Gotland, berättar Kjell-Åke. Detta kom att öppna upp Emelies bekantskapskrets mycket, enligt Linnéa. Förut kände hon sig nog ganska instängd och trångbodd, men när hon kom till södra Gotland fick Emelie många nya bekanta. Bland annat blev hon god vän med en familj som bodde i Alva, en socken söder om Hemse. Familjen hade ett litet hus vid Kruse kveiar, men mannen arbetade på cementfabriken i Slite. Han var borta hela veckorna, och kunde bara åka hem på lördagskvällarna för att vara hemma över söndagen. Därför kom de överens om att de kunde byta ställe så att familjen i Alva kunde få flytta till Boge till det hus Emelie kom från, och så kunde Emelie med familj flytta till Alva. Emelies familj bestod av Karl Norrby och hans syster Anna som var änka och mor till Emelie. Kjell-Åke har uppgifter om att även en Jakob Peter Thomsson var med vid flytten. Han föddes 1839 vid Mojner i Boge och dog i Alva 1926 och var morbror till Anna och Karl. På så sätt kom de hur som helst år 1924 till Kruse i Alva.

Den som blev mest hemmastadd i Alva och trakten runt omkring, det var Emelie, berättar Linnéa. Hon blev så bekant med alla människor dels genom skolan och dels genom att hon serverade på kalas. Det var ofta kalas på bondgårdarna och då var det hon som skulle vara med och servera. Hon var även sömmerska, och hon sydde något kolossalt fort. Det tog bara en eftermiddag så hade hon en klänning färdig. Den som fick vara hemma, i alla fall på lite äldre dagar, var Emelies morbror Karl, berättar Linnéa. Han höll ved i spisen så det var varmt och gott när Emelie kom hem på kvällen. Hennes mamma och hennes mormor var avlidna vid

det laget, och dem kände Linnéa egentligen inte till. Men hon vet att mamman, Anna, var mycket gudfruktig och ville hålla efter Emelie. Men då ville Emelie motsatsen, berättar Linnéa och skrattar åt Emelies sprallighet. Även Kjell-Åke, Stig och Ingrid beskriver Emelie som en rörlig, snabb, vetgirig och social person som hade många järn i elden och var lätt att prata med. Henne kände alla, menar Stig. Både Stig och Kjell-Åke beskriver hur Emelie gav sig iväg på sin cykel tidigt om morgnarna, ofta för att sy i någon grannsocken eller för att utträta andra ärenden. Och även när det gällde att cykla var hon snabb, berättar Stig. I det närmaste grannskapet gick hon nog också, tror Kjell-Åke. Men i stort sett varje dag var hon ute på en tur med cykeln, och detta gjorde Emelie till en tillförlitlig nyhetskontakt enligt Kjell-Åke. Han bodde då vid första huset då man svänger ner vid Kruse kveiar från stora vägen, och därför fick han nästan dagligen vara med om besök av Emelie då hon kom hem från sina besök i grannsocknarna. Emelie kom även alltid ihåg Kjell-Åke och hans syskon då de fyllde år, och hon hade alltid med sig någon liten sak till dem. Ända tills Kjell-Åke och hans nio syskon var i tioårsåldern sydde Emelie också de flesta av deras kläder, men hon sydde även till äldre. Kjell-Åke intygar att Emelie var mycket snabb i sitt arbete som sömmerska. Hon tog inte alltid riktiga mått utan bara ögonmått, och så började hon klippa. Ibland gick det bra, ibland mindre bra. Därför kallades hon ibland galloppsömmerskan.

Även Stig var med om att det ibland var lite si och så med de kläder Emelie hade sytt. Hon sydde mycket skjortor, och kunde ta ett snabbt mått på midjan för att sedan sätta igång. När man sedan skulle prova kläderna kunde kragen sitta snett upp mot ena örat, och det tyckte Stig kunde kännas så eländigt. Kortbyxorna kunde vara för långa, minns Ingrid och skrattar, och grenen på byxorna hängde alltid ner till knäna, tillägger Stig. Han berättar att Emelie även sydde rockar och annat, och att det gick som bara den och blev därefter också. Kjell-Åke menar att Emelie var snabb inte bara när det gällde att sy, utan att hon i allmänhet aldrig hade ro att vara stilla någonstans utan för omkring ganska mycket. Det var hennes liv.

Det var nog mest genom att arbeta som sömmerska och genom att servera på kaffekalas som Emelie tjänade lite pengar, tror Ingrid. Hon och Karl hjälptes nog åt med hushållet när det bara var de kvar. Emelie var ofta i Havdhem där hon hade en väldigt stor vänkrets, berättar Stig och Ingrid. Där var hon med i SLKF; centerkvinnornas bondeförbund. Dessutom var hon lotta, och brukade serva beväringarna när de var ute på manöver. Men hon lagade inte mycket mat, tillägger Ingrid, så kocka var hon inte.

Linnéa har dock en historia om när Emelie skulle baka bullar. Emelie ringde hem till henne på Stora Kruse en morgon när klockan var lite över 8 och de just hade ätit frukost. Emelie frågade om deras spis fungerade, för det gjorde tydligen inte hennes, och hon hade bullar som skulle sättas in i ugnen. Hon hade börjat tidigt precis som med allt annat hon gjorde. Linnéa gick och undersökte att hennes spis fungerade och sade därefter till Emelie att hon gärna fick komma och grädda bullarna hos henne. Linnéas man Agne var ännu inne efter frukosten så han erbjöd sig att hämta Emelie och bullplåtarna med bil. Under tiden hade Emelie dock hunnit ringa grannen vid Lilla Kruse, Stig och Ingrid Alvinge, och även bett dem att de skulle knäppa på sin ugn. Emelie kom med alla sina bakplåtar och alla sina bullar och sprang mellan gårdarna för att se vilken ugn som var varmast. När hon då sprang längs grusgången i trädgården rullade plötsligt alla bullarna av plåten och landade i det finkorniga gruset, varpå Emelie lade sig ner på gången och plockade upp dem på plåten igen. Det blev väldigt mycket grus ibland bullarna, men hon tog bestämt in dem för att sätta dem i ugnen i alla fall. När Linnéa protesterade sade Emelie: ”Jo, dem kan Kal äte!” Det blev en rolig stund, och Agne tog en kopp som han fyllde med de avplockade små stenarna som Karl därmed slapp äta.

Emelie var aldrig gift, men Kjell-Åke har hört talas om att hon hade en friare från Havdhem som besökte Emelie. När han skulle åka därifrån hade några pallat upp däckerna så att bilen stod och hängde i luften. De kände säkert till hans ärende, berättar Kjell-Åke och visar en bild på friaren som finns i ett album som tillhört Emelie själv.

Emelie var som sagt väldigt glad, trevlig och pratsam enligt Linnéa. Hon hade dock lite för bråttom ibland vilket kunde göra henne lite hafsigt, och hon hade sin egen takt i saker och ting. Linnéa berättar om när Emelies morbror Karl dog och Emelie erbjöds att få sova över hemma hos dem på Stora Kruse om hon ville. Det var Emelie tacksam för. Hon kom till dem på kvällen och gick och lade sig redan när klockan var runt halv sju när de andra ännu satt och såg på tv. För det ville Emelie inte alls göra. Nästa morgon steg hon upp klockan fem och gick hem till sitt. Hon hade som sagt var på många sätt sin egen takt, men hon kunde också vara väldigt glad, sällskaplig och rolig, berättar Linnéa. Emelie var enligt Linnéa även mycket snäll, bland annat då hon var med och hjälpte till när Linnéa åkte till BB.

Gällde det att vara utklädd och hitta på något roligt var Emelie väldigt engagerad. Linnéa berättar om när hembygdsföreningen hade fått mycket kläder som några av dem lånade för att sätta ihop ett program som hette ”En gammal Gotlandsgård i helg och vardag”. Där var Emelie med, bland annat föreställande en kyrkbesökare på väg från kyrkan. Hon var då iklädd en svart handsydd sidenklänning och höll en gammal bibel i handen och kunde berätta lite av varje kring detta. Linnéa själv var konferencier, och även hennes barn deltog genom att visa upp gamla leksaker som Emelie hade haft sedan hon var barn. Linnéa berättar att Emelie var en fena på att ta vara på saker och ting, och hon kunde inte förstå hur hon fick plats med alla saker i det lilla hus hon bodde i. Inte heller hur de fått med sig allt då de flyttade till Alva. När Emelie var till åren och sörjde Karls död började hon fundera på vad det skulle bli av henne. Det föreslogs att hon skulle flytta till ålderdomshemmet Iliansgården i Hemse. Det ville hon då rakt inte, berättar Linnéa, men efter att ha skänkt mycket av sina gamla fina saker som minne till alla sina vänner i Alva och socknarna runt omkring kände sig Emelie friare. Hon bestämde sig därför så småningom för att hålla auktion på resten. Eftersom hon hade för lite plats för detta hemma hjälpte grannarna henne att frakta alla saker till gamla affären i Alva där det hölls en lyckad auktion, och Emelie var nöjd. Så småningom kunde hon flytta till Iliansgården i Hemse trots allt. Där fick hon ett eget rum där hon kunde ha sina egna saker. Hon hade bland annat massor av porslinskatter, kattkuddar och katter i annat format, för katter var Emelie stormförtjust i.

På Iliansgården trivdes nog Emelie rätt bra, tror Linnéa. Hon var oftast glad och pigg. Emelie ringde en gång till Linnéa ifrån Iliansgården för att tala om att hon hade fallit omkull. Linnéa blev bestört och frågade om hon hade varit ensam när hon föll. Emelie svarade: ”Naj då!! Då va fullt av gubbar och källingar runt omkring mi!” utan att själv betrakta sig som en av dem. Emelie var då själv långt över 80 och hade fått hjälp upp av personalen, så det hela hade gått bra. Ibland när det var något som Emelie inte förstod kunde hon för övrigt i lite barsk ton slänga ur sig ”Ja, ja, jag är ju från 1800-talet!”

Musik

Ingrid har inte något minne av att Emelie har sjungit i någon kör eller liknande. Inte heller Stig eller Kjell-Åke har någon vetskap kring huruvida Emelie sjöng eller skrev i några visböcker, men Linnéa har i sin ägo några papper med två sånger; en visa om solen, månen och planeterna och en om året och veckan. Dessa har Emelie skrivit av någonstans ifrån, föga överraskande enligt Linnéa, eftersom hon minns att Emelie var intresserad av att läsa och ta reda på saker i allmänhet. I en trälåda som Kjell-Åke fick efter Emelies död finns det fotogra-

fier, gamla dokument och några små blad med handskrivna verser eller sångtexter, men vem som skrivit ned dem är oklart. I en av de svarta vaxböckerna som Emelies morbror Karl har skrivit bevaringsvisor i har också Emelie skrivit ned några texter. Det har hon även gjort i en liten svart vaxbok som verkar tillhöra en viss Wera Karlsson från Boge, förslagsvis någon hon kände innan flytten till Alva. Linnéa tror att Emelie kanske skulle kunna ha sjungit ibland i sällskap med sina vänner där hon hade varit och serverat eller sytt, eller tillsammans med sina skolkamrater från folkhögskolan. Varken hon eller Karl var engagerade i baptistsamfundet, missionsförbundet eller kyrkan, och de spelade inga instrument.

Anna Olsson

Anna och Emelie

Ingen av informanterna minns särskilt mycket av Anna Maria Olsson (1870-1944), född Norrby. Stig minns inte heller så mycket av hennes utseende mer än att hon var längre än sin bror, Karl. Hon var tydligen ganska blyg och anonym av sig, enligt Stig. Något allvarlig och strikt enligt Linnéa som råkar komma från Boge precis som Anna och hennes familj. Linnéa träffade dock Anna först då hon gifte sig och därför kom till gården Stora Kruse i Alva. Hon berättar att hon upplevde att Anna tyckte att hon var lite närmare bekant eftersom de kom från samma socken och hade hamnat i Alva båda två, men de träffades egentligen bara enstaka gånger. Linnéa vet att Anna tillhörde baptistsamfundet och att hennes far hade varit en aktad medlem i församlingen i Slite. Anna var mycket noga med sin religion. Hon var mycket gudfruktig och ville gärna hålla sin enda dotter i ganska sträng uppfostran, men Emelie var gladlynt och pigg och ville hellre följa med grannarna på nöjen, vilket nog försvårade det för Anna. När Emelie började på folkhögskolan i Hemse hade hon härliga dagar, och ville antagligen inte vara hemma i Boge längre, tror Linnéa. Det verkar som att Emelies mamma Anna fick rätta sig lite efter hennes vilja, men att hon egentligen inte uppskattade Emelies rörlighet. Anna var nog för övrigt mest husmor och arbetade inte så mycket hos andra, tror Linnéa.

Stig minns dock hur Anna kunde hjälpa hans mamma med maten då det var tröskning vid Lilla Kruse. Anna var inte en person som pratade mycket, men med Stigs mamma Ester kunde hon nog växla några ord i köket medan de arbetade. Han minns dock inga samtal dem emellan. Ibland var hon nog även ute och hjälpte till med tröskningen, minns Stig, då hon tog bort agnar från tröskan. Mest var det nog ändå i köket hon hjälpte till. En sen höstdag efter ett sådant arbete hade det hunnit bli mörkt då Anna skulle gå den cirka 800 meter långa raksträckan hem från Herman och Esters gård. Karl stannade tydligen kvar något längre, men gick även han efter en stund. Så småningom när Stig gick ut för att ge hästarna sitt sista hö för kvällen hörde han hur Anna ropade från pergolan i granngårdens ena hörn, hos Hugo och Julia Westberg på Stora Kruse: ”Du! Kan du säga var låken är?” Låken, det sade man enligt Stig på norra Gotland, och det betydde lucka eller grind. Anna fortsatte: ”När du hittar låken Kal, då får du rope på mi!” Karl i sin tur stod i hallonlandet på Lilla Kruse. Så där minns Stig att de stod och ropade på varandra i mörkret utan att veta hur de skulle hitta vägen hem. Stig kom dock till undsättning och fick ut dem på vägen, och då hittade de till slut hem.

Ingrid träffade aldrig Anna eftersom hon flyttade till Kruse efter Annas död. Inte heller Kjell-Åke har så mycket minne av Anna eftersom han endast var tre år gammal när Anna dog. Både han och Linnéa känner dock till att Annas man hette Edvin Olsson och var sjöman och att han dog innan de övriga flyttade till Alva. Varken Stig eller Ingrid vet något om Edvin, Annas man.

Musik

Varken Ingrid, Stig eller Kjell-Åke känner till något om Annas musicerande eller visboksskrivande. Linnéa råkar veta att Anna hade en liten bok som hon hade fört olika anteckningar i, för efter Emelies död fick hon ett skrin som Emelie hade haft på sitt rum på ålderdomshemmet i Hemse. I detta skrin låg Annas lilla bok. Boken innehåller sångtexter men även andliga funderingar och annat som kan förekomma i en ung flickas dagbok, menar Linnéa. Även Rut Johansson, Kjell-Åkes mor som var dotter till Agnes, fick några av Emelies sista ägodelar efter hennes död eftersom det inte fanns några kända släktingar. Linnéa berättar att hon genom att läsa i Annas bok har fått en känsla av att Anna tyckte att det hon själv gjorde inte var tillräckligt bra och att hon inte var gudfruktig nog. Linnéa tror inte att Anna sjöng särskilt mycket, men hon vet att hon var aktiv i baptistkapellet i Slite där hon tror att hennes far på något sätt även var med i ledningen.

Karl Norrby

Karl Johan Norrby (1882-1973) var lugn och stillsam och gjorde inte mycket väsen av sig alls, enligt Linnéa. Han bodde i Boge i hela sitt liv innan han kom till Alva där han blev kvar till sin död. Precis som Emelie blev han aldrig gift, och Linnéa hörde aldrig talas om att någon av dem hade något sällskap av det slaget. Karl var ganska tystlåten, men kanske hade han inte varit det som ung, funderar Linnéa. Eftersom hans ungdom aldrig var ute på södra Gotland vet hon dock inte säkert. Ingrid minns Karl som en "liten rolig man", och hennes man Stig tillägger: "När han sade något, ja". Kjell-Åke i sin tur beskriver Karl som tillbakadragen och lite sävlig, men han minns honom mest då han var till åren och då kan man ju få vara lite sävlig, tillägger han. Kjell-Åke har även hört talas om att Karl inte var någon större arbetare, utan att han mest tyckte om att sitta hemma och läsa och lyssna på radio. Han tillägger att Karl kunde vara glad och uppspelt emellanåt också, när det var fest. Även Stig berättar att Karl gärna satt hemma och läste, och Ingrid tror att Karl var rätt intelligent, för han visste mycket.

Stig och Ingrid berättar att Karl bodde i köket där han hade en liten kökssoffa som han låg och läste i. I denna sov han också på nätterna. Karl var rätt mycket hemma, berättar de. Bredvid sig i soffan hade Karl spisen, så han kunde i stort sett bara sträcka sig ut för att lägga i en bit ved då och då, och det lilla huset var ofta väldigt varmt. Ingrid berättar att Karl var mycket åskrädd. När det åskade kröp han ner i sängen och drog täcket över huvudet, och så tog Emelie cykeln och kom ner till Krusegårdarna. Även Kjell-Åke nämner denna åskräddhet, men han har hört att även Emelie var åskrädd och att "Den ena kröp under bordet och den andra in i nå' n skrubb".

Linnéa berättar att Karl kunde vara ute med karlarna och komma in ibland för att äta mat. I allmänhet var Karl en snäll och tacksam man, men att han inte var någon stor arbetskarl verkar även Linnéa känna till. Karl var ganska späd, berättar Linnéa. Han var nog ute och arbetade lite hos bönderna, men var knappast så väldigt åtrådd eftersom han inte var så kraftig. Kjell-Åke berättar att Karl var väldigt försiktig med att vara ute och jobba om det regnade. Han brukade säga "Nu är stenarna våta, nu går jag hem!" har Kjell-Åkes mamma berättat. Så det blev väl lite av ett talesätt om Karl. Han kom dock och jobbade lite hos Kjell-Åkes familj ibland, och då kunde han göra jobb som att på vårkanten sitta i ladugården och skrapa och rensa foderbetor så att djuren skulle kunna äta dem. Han var även med på somrarna och hack-

ade betor, och i arbetet med höet var han väl med lite också, tror Kjell-Åke. Men mest handlade det om småsysslor. Kjell-Åke har inget minne av att Karl skulle ha varit med på tröskning och annat, men han tillägger att det är möjligt att han var det innan han var gammal nog att minnas. Stig berättar att han faktiskt var med och hjälpte till i samband med tröskningen med den enklaste uppgiften som var att ta emot halmen och lägga den tillrätta när den hivats upp på vagnen. Men kom det för många, då blev han arg och kastade ner dem igen!

Karl jobbade inte så mycket för Stig när han hade tagit över lantbruket på Lilla Kruse, för då var Karl för gammal. Men medan Stigs far Herman hade gården minns han hur han ibland fick följa med till Karl för att fråga om han kunde hjälpa till med något. Stig minns hur Karl kom gående ner mot gårdarna, och vet inte om han någon gång hade en cykel. Karl fick mat och frukost, och givetvis en liten penning. De levde på det lilla, och kanske fick de lite smakbitar när det slaktades på olika gårdar. Alla var väldigt snälla mot varandra. Det fanns många små gårdar från Hemse till Havdhem som hade två kor, en häst och två tunnland jord, men det hade inte Norrbys, berättar Stig och Ingrid. Det de kommer ihåg var att de hade höns. Ingrid och Stig minns att Karl brukade utföra enklare arbeten vid deras gård då de ägde den, som att arbeta med trädgårdslandet eller att luckra upp jorden runt äppelträden som man gjorde ett tag för att man ansåg att det gav träden näring. Karl kunde även vara med och hjälpa till att assistera enklare arbete på åkern; arbeten som även barnen deltog i. Det tyckte han dock var ett elände, för han tyckte inte om att jobba på åkern, berättar Stig och Ingrid. En gång när de hade hållit till på åkern i närheten av Karl och Emelies hus tyckte Karl att det var för mycket stagg och elände, så han gick tvärs över vägen, fick tag i Herman och sade ”Nu Petsson, nu skiter vi i det här!” Sedan gick han hem!

När Karl dog över 90 år gammal, minns Linnéa att Emelie blev väldigt ledsen. Hon saknade Karl som hade hållit varmt, rent och snyggt inomhus, och skött om katten och andra små saker när hon varit borta.

Musik

Stig vet ingenting om Karls sjungande eller visboksskrivande, men tänker att han nog inte heller skrev något på senare tid, utan att han mest läste då. Kjell-Åke har inte hört något om att Karl sjöng, men han vet att Karl läste och var intresserad av kultur och historia. Även Linnéa vet att Karl var mycket intresserad av att läsa och kanske även av att skriva, men hon kände inte till att Karls vaxböcker fanns förrän efter hans död. Det är genom Linnéa hans böcker finns kvar på Stora Kruse. Efter intervjun med Stig och Ingrid råkar det vara så att de lyssnar på en av mig utlånad skiva med fältinspelningar av gotländska visor. Plötsligt berättar de hur de får en bild av hur Karl kunde slänga ur sig en kort vistump vid kaffet eller liknande.

Johan Larsson

Johan Oskar Larsson, eller John Larson/Lawson som han ofta omnämner sig själv i sina handskrivna böcker, är väldigt okänd för samtliga av informanterna. Den mesta informationen om Johan kommer från Kjell-Åke som i sin tur har samlat på sig informationen genom sitt arbete med den kommande sockenboken om Alva, ett arbete som tidigare även Stig har lagt mycket tid på. Av Kjell-Åke har jag fått veta att Johan Oskar Larsson föddes 20/2 1851 i När socken och gifte sig i Burs den 23 mars 1878 med Mathilda Christina Josefina Mårtensson, född 1854 i Burs. Den 14 april samma år får de sonen Lars Oskar Johannes. År 1879 flyttar de från Kärna i Burs till Maldes i När. Den 12/4 1880 dör sonen, endast två år gammal. Den 26/ 5 1882 flyttar Johan med hustru till Connecticut i Amerika. Där föds deras son Johan Kristian den 6/3

1883, samt sonen Emil Georg Washington den 30/4 1889. Den 21/10 1898 är Johan och Matilda tillbaka i Kärna i Burs med sina två söner. De flyttar till Lilla Kruse (1:8 m fl.) i Alva den 24/2 1899 för att den 5/4 1902 flytta till Nordamerika igen, närmare bestämt till Massachusetts.

Linnéa känner inte till något om Johan Larsson, men hon visar att det i Annas lilla handskrivna bok står "Johan Larsson, Laxarve i Boge 1893". Hon tycker dock att det vore långsökt att denna Johan skulle vara samma Johan som bodde vid Kruse, även om det råkar vara så att hon själv, Emelie, Anna och Karl kom från Boge även de. Linnéa menar att det ju var en lång väg att resa från Boge till Alva på den tiden, och tåglinjerna måste då ha varit under uppbyggnad. Mycket riktigt har Kjell-Åke genom sin kunskap i släktforskning vetenskap om att Johan Larsson i Boge var född 1868 i Rute och gift 1918 i Othem, och var således inte samma person som Johan Larsson i Alva.

Stig har precis som Kjell-Åke varit aktiv i studiecirkeln kring Alva sockenbok och genom sitt intresse fått kunskap kring emigranter, däribland denna Johan som ju dessutom bodde på den gård han och hans far Herman själva har brukat senare. Även Stig har något minne av att han hört att Johan skulle ha återvänt till Burs efter att ha varit i Amerika. Stig berättar att det var många av dem som emigrerade som blev mormoner. De som kom tillbaka kom aldrig tillbaka till samma socken. Då försvinner de lätt ur kyrkböckerna i socknen de kommit från. Hustrun Matilda har varken Stig, Ingrid eller Linnéa hört talas om. Ingen vet heller vem Sofia Fredriksson var, som så ofta står nämnd i Johans böcker.

Herman Petersson

Herman med hustrun Ester

Teodor Herman Viktor Petersson (1879-1955), Stigs far, föddes i Vamlingbo. Han kom till Lilla Kruse först 1909 när han köpte gården tillsammans med sin hustru Ester som även hon var från Vamlingbo. Innan de bosatte sig vid Kruse var Herman tillsammans med Ester i Skåne och arbetade på olika gårdar. På Lilla Kruse var Herman bonde till och med 1947, berättar Stig. Förutom att vara lantbrukare var Herman sångledare och söndagsskollärare i Alva mis-

sionshus. Han var dessutom ordförande i Missionsförbundets församling. Kjell-Åke hade tillsammans med de 15-20 andra i gruppen Herman som lärare i söndagsskolan, och minns honom som snäll och bra. Han var som folk är mest, berättar Kjell-Åke: Stillsam och gjorde inte så mycket onödigt väsen av sig. Även Stig minns Herman som en rätt tyst människa som inte pratade bredvid munnen. Sade han någonting var det allvarligt. Ester pratade mycket för Herman också, säger Ingrid som för övrigt tror att de båda hade ett gott äktenskap.

När Herman och Ester kom till gården de köpte var den väldigt nedsliten, berättar Stig. Det första som hände när de gick in i farstun var att de trampade igenom golvet, så de hade mycket att göra innan de på riktigt kunde sätta igång gården. De fick bland annat bygga en ny ladugård. Herman var en arbetsam bonde, berättar Ingrid, och även Linnéa beskriver honom som sådan utöver att han var en mycket trevlig karl. Hon, precis som Stig, berättar om när Herman skulle köpa gården i Alva och gick ut på åkern med en spade för att gräva hål. Han skulle på det sättet undersöka vad det var för jordmån och hur långt det var till hällen. Det befann sig vara till belåtenhet så han köpte som sagt var gården. Inkluderat i husköpet fanns det även en så kallad spannmålskälling, berättar Stig. Det ingick i gården, som det ofta kunde göra på den tiden, att ta över ansvaret för spannmålskärningen som i detta fall hade varit det vid tre tidigare husägare vid Lilla Kruse. En spannmålskälling skulle ha ett rum, och så skulle man se till att förse henne med spannmål (vete och råg) samt ved, berättar Ingrid och Stig. Johanna Mogren Lautin hette denna kvinna, och hon levde de första 4-5 åren då Herman och Ester ägde gården Lilla Kruse.

Stig hade två systrar som hette Greta (Margareta) och Vivi (Hedvig) och båda utbildade sig till sjuksköterskor, berättar Ingrid. Linnéa berättar att Hedvig hade gift sig innan hon kom till Stora Kruse. De hade haft ett stort bröllop med många tärnor och marskalkar. Några år senare när Linnéa fanns på Kruse skulle Margareta gifta sig med en man från Karlstad. Linnéa blev ombedd att hjälpa dem med deras mindre, intima bröllop, vilket hon tyckte var roligt. Hon minns dock att Hugo, hennes svärfar, blev sjuk just efter det bröllopet och dog någon dag efter. Hermans familj vid Lilla Kruse var Stora Kruses närmaste grannar, och för övrigt minns Linnéa att de var mycket goda vänner i allmänhet grannar emellan. Var det någon som fyllde år gick de till varandra med blommor eller något annat, och så drack de kaffe hos varandra. Mycket mer var det kanske inte. Om det var kalas, framför allt om någon fyllde jämnt, var de naturligtvis med på kalaset. Ofta behövdes det mer porslin, bestick, stolar och kanske något litet bord att ställa någonstans, och allt sådant lånade man av varandra.

Musik

Ingrid och Stig berättar att Herman sjöng tenor i en manskör som var och sjöng i olika kyrkor på Gotland. Herman ledde även själv körer länge i Alva. När Ingrid kom till Alva år 1948 sjöng hon själv under Hermans ledning, och då måste Herman ha varit till åren eftersom han dog 1955. Några instrument spelade inte Herman själv. Det fanns alltid en organist som spelade i missionshuset. En av dem var Karin Olofsson, berättar Ingrid. Även Stigs syster Greta spelade orgel, åtminstone i hemmet. Att Herman skulle ha använt sig av siffnotation känner varken Stig eller Ingrid till. De vet dock att detta sätt att notera har använts i allmänhet även om de inte har reflekterat så mycket över det. Stig berättar att det fanns en tramporgel hemma i huset vid Lilla Kruse. Man brukade dock inte höra Herman sjunga hemma, berättar de. Han var ganska tyst även som sångare, i alla fall hemma, trots att han kunde sjunga bra. Ingrid vet inte hur Herman lärde sig alla sånger, men hon tänker att han ju måste ha kunnat läsa noter. I allmänhet var det nog så, tror Ingrid, att man först lärde sig sina stämmor efter orgeln. Stig tillägger att man använde sig mycket av ackordspel. Hur det var förr känner de inte till, utan minns mycket de färdiga notbladen och notböckerna som kom. De tror inte att Herman själv

skrev sånger, utan att materialet i den svarta vaxboken just är avskrifter från annat håll, till exempel för att skaffa material till kören. Ingrid känner igen några av texterna som står skrivna i Hermans bok och har hittat noter på dem i sin bok *Evangeliska sånger* utgiven 1930 vid Svenska Missionsförbundets förlag. Kjell-Åke vet inget om Hermans musicerande eller nedtecknande av sånger, mer än det som hörde söndagsskolan till. Då sjöng de ur tryckta böcker och det var inget man som barn funderade över.

Även Linnéa känner till att Herman sjöng och var med i missionsförbundet. Jag nämner för Linnéa att även Esters och Gretas namn står skrivna i Hermans bok, varpå Linnéa berättar att de ofta gjorde så förr, att andra fick skriva i böckerna om de hade någon bekant sång. Det kallades för strösånger. Man kunde ju inte få sånger genom att lyssna på radio eller annat som vi kan idag. Om någon bekant eller tillresande hade någon ny sång fick de alltså skriva in den i deras bok. Detta kunde till exempel göras medan de som hade hushållet skötte om mat och hushåll. Linnéa berättar att hennes föräldrar hade mycket sådana inskrivna sånger och att det var så roliga att titta på dem eftersom det var så många olika stilar. Om Ester eller Greta sjöng vet inte Linnéa, för när hon kom till Kruse var det framför allt Stig hon träffade eftersom det var han som kom att ta över gården. Angående Ester, Hermans hustru, tänker Linnéa att det nog var som med många mödrar, att de tog hand om barn och hem när de kom upp i åren.

Hugo Westberg

Hugo Petter Sigurd Westberg (1881-1953) föddes på gården Stora Kruse och bodde kvar där till sin död, berättar Linnéa. Tillsammans med sin hustru Julia, född Andersson, drev han gården tills hans son Agne tog över den 1946 tillsammans med Linnéa. Linnéa som blev Agnes hustru är alltså även en av informanterna i denna studie. När hon kom till Kruse var Hugo och Julia ännu bosatta där, så de blev en familj allihop. Det hände att Hugo reste bort, men oftast var han hemma och arbetade med jordbruket. De jobbade tillsammans med gården, berättar Linnéa, och så hade de en dräng. På den tiden hade de kor även om det inte var så väldigt stort. För att kunna fortsätta med kor hade de behövt bygga ny ladugård, men det ville de inte, så de sålde dem till sist. Grisar hade de också på gården, och en häst vid namn Tamor.

Hugos pappa, K. J. A. Westberg köpte bil, berättar Linnéa, men han körde aldrig själv. Det var Hugo som fick ta körkort. De var den andra familjen i socknen att skaffa bil. Den första

var disponent Hultström, berättar Linnéa, och det var på den tiden väldigt gemytligt att skaffa körkort. Kjell-Åke kommer ihåg hur Hugo och Julia brukade köra förbi i kveiar, och så minns han dem från alla julkalas förstås. Eftersom det var många grannar brukade det ta till fram emot trettondagen att gå runt och fira hos alla. På kalasen fanns det mycket godsaker och alla pratade och var glada, berättar Kjell-Åke.

Hugo såg inte ut som en bonde, berättar Linnéa. Det var vad folk brukade säga. Några sommargäster som var Linnéas bekanta hade sagt att ”jag kan inte förstå att han är bonde.” ”Ja, vad tycker ni han skulle vara då, med det utseende?”, hade Linnéa frågat. ”Ja, jag tycker att han skulle ha varit skraddade” hade gästen svarat. Linnéa menar att det berodde på att Hugo klädde sig så väl och alltid var noga med sitt utseende. Han hade kal hjässa, men det ville han inte visa för vem som helst. Kom det någon på gården som var främmade gick han genast in och tog på sig sitt löshår för att sedan komma ut och hälsa och vara artig och belevad. En gång hade de en ung flicka från Gothem boende hos sig som hjälp i hushållet. Hon hade aldrig sett farbror Hugo utan hår, och så skulle hon och hennes syster komma med kaffe på Luciadagens morgon, efter att de först hade varit hos grannen; Alvinges. När de kom in till Hugo och Julia blev de så förlägna, för då låg tant Julia där med en man som var flintskallig! De visste inte vad de skulle säga, för de hade aldrig sett farbror Hugo så, berättar Linnéa.

Hugo var intelligent och intresserad av så mycket att Linnéa med ett skratt hävdar att så intelligent är inte hon att hon kan räkna upp allt. Han var allmänorienterad och han var aldrig knusslig. När Linnéa kom till Kruse och skulle laga mat sa han: ”Kom nu ihåg att vi ska inte ha väldigt mycket mat, vi är inga storätare, men vi vill ha god mat!” Hugo var för övrigt en försiktig man som inte pratade i onödan, men han kunde också vara väldigt rolig, glad och trevlig, minns Linnéa.

Musik

I Havdhem söder om Alva har det funnits en kör länge knuten till baptistförsamlingen där både Hugo och Julia var aktiva. Hugo sjöng både i manskör och i blandad kör. Hugos far hade även han varit aktiv, först i missionsförbundet, sedan i baptistsamfundet. Linnéa minns att Hugos sång nog blev lite sämre när han blev gammal, men tidigare hade han god sångröst. Hugo och Julia var även med i Blå Bandets nykterhetsarbete och då blev det naturligtvis lite sång där också. Linnéa tror att de hade centrum i Havdhem. Hon minns dock inte själv att de åkte dit eftersom Hugo och Julia var över 60 när hon kom till Kruse. Det måste de alltså ha gjort innan hon kom till Kruse. Linnéa hörde inte Hugo eller Julia sjunga annat än för barnen. Hugo kunde ibland sjunga Tryggare kan ingen vara, ibland efter barnbarnens önskan. Linnéa känner inte till något runt deras sångboksskrivande eftersom det var före hennes tid på Kruse. Hon såg aldrig böckerna under tiden då Hugo och Julia levde, men hon vet att de praktiserade siffernotation både i Blå Bandets kör och i baptistförsamlingen i Havdhem. Hon har själv försökt titta på siffrorna då hon i böckerna har sett sånger som hon har varit med och sjungit i kör. Ett exempel är en sång om aposteln Johannes på Patmos som det står om i uppenbarelseboken: ”Och jag, Johannes, såg den heliga stad, ett nytt Jerusalem, komma ner från himmelen från Gud...” Den sjöng de visserligen efter vanliga noter men Linnéa berättar att hon har kunnat leta sig fram i siffernoterna eftersom hon redan kände till den. Hon känner till att psalmodikon fanns i bruk i äldre tider innan de hade något annat instrument att ta fram melodierna på. Hon tror inte att det användes då Hugo och Julia sjöng i kören, utan tror att det måste ha varit tidigare. Kjell-Åke känner inte till något om de handskrivna böckerna, men att Hugo och Julia musicerade, det var allmänt känt, berättar han. I vilka sammanhang vet han egentligen inte riktigt.

Julia Westberg

Julia Eleonora Helena Westberg (1885-1957), född Andersson, föddes i Lau, berättar Linnéa. Julia kom till Stora Kruse genom att hon 1908 gifte sig med Hugo Westberg som var född där. De hade blivit bekanta med varandra när de båda hade studerat; Julia på folkhögskolans hushållsskola i Hemse och Hugo på lantmannaskolan. Vid något tillfälle gick även Hugo i slöjdskola i Visby, berättar Linnéa. När Hugo och Julia gifte sig bestämde de sig först för att flytta dit Julia redan tidigare hade flyttat. Det var till hennes gamla farbror som ensam hade en gård i Endre, på gränsen till Ekeby. Tyvärr trivdes inte Julia och farbrodern så bra ihop. Enligt Linnéa har Hugo berättat att han kunde komma hem och finna Julia och farbrodern ståendes grälände på varandra; Julia ovanför trappan och farbrodern nedanför. Någon gång hade Julia kastat ner kuddar på farbrodern, kanske på ett skämtsamt sätt. Tanken var egentligen att Hugos bror Efraim skulle ta över gården Stora Kruse, men då han hade andra planer tyckte Hugos far, K. J. A. Westberg, att Hugo och Julia kunde flytta hem till Kruse och ta över gården istället. Så blev det runt år 1912, då Hugos och Julias första son var runt tre år gammal. Julia beundrade sin svärmor Anna som hade tagit emot K. J. A. till gården som änkemans med två mycket små flickor, berättar Linnéa. Julia tyckte att Anna hade hemmet fint som i ett dockskåp. Efter att Linnéa år 1946 hade flyttat till Stora Kruse och tagit över gården tillsammans med Julias och Hugos son Agne bodde svärföräldrarna kvar på gården. Ibland reste tant Julia som Linnéa sade, till Stockholm till dottern som var gift och hade bosatt sig där. Julia brukade stanna hos henne ett tag, och hon tyckte det var väldigt roligt att kunna vara fri att resa, minns Linnéa.

Julia var enligt Linnéa en väldigt duktig husmor som var stor, trygg och omfångsrik. Linnéas äldsta dotter sa att "en farmor ska vara så där, hon ska vara rätt tjock och så ska hon sitta på en stol jämte spisen och baka pannkakor!" Julia hade humor och var glad och trevlig. Även Ingrid och Stig minns Julia som rund och glad, ofta med ett leende på läpparna. Ingrid minns att hon var väldigt ordningsam och hade fint omkring sig.

Hugo och Julia umgicks en del med skolläraren i Alva, minns Linnéa. En gång hade skolläraryfrun bjudning, och hon och hennes man bodde i samma hus som skolan var. När damerna hade suttit och druckit kaffe ett tag behövde de gå ut på dasset. När de var klara och skulle öppna dörren för att gå därifrån gick det inte att få upp dörren. De insåg att de hade blivit inlåsta. Tant Julia var ju som sagt var rätt stor och kraftig, berättar Linnéa, men den andra frun som var med var något smalare. Det blev ingen annan råd än att hon fick ta och krypa ut ge-

nom det lilla fönstret. När hon hade kommit ut gick dörren plötsligt upp, för den gick inåt, och de hade hela tiden tryckt utåt, berättar Linnéa. Tant Julia kunde alltså tack och lov gå ut utan att behöva trycka sig ut genom fönstret.

Stig berättar att när han var mellan 20 och 25 år hade han varit marskalk på ett bröllop. Efter bröllopet hade de haft en raket som de inte hade använt. Han och Rune Per Olofsson, den andra marskalken, tog hem raketerna till Kruse och satte upp den på en stolpe. När klockan var tre eller fyra på natten brände de av den. Det var en gräslig grej den där raketerna, berättar Stig. Det blev ett stort eldklot som gick rätt upp, och där uppe smällde det av ett skott. Plötsligt skrek grannens mjölkhäst till. Den stod i närheten och blev så fruktansvärt rädd att den tog med sig alla taggtrådar tvärs över åkrarna ända ner i ängarna. Stig och Rune sade till varandra; ”Det här får vi inte tala om för nå n!” berättar Stig och skrattar. Hästen tillhörde Westbergs, och dagen efter pratade Julia Westberg och Ester Petterson (Stigs mor) i telefon. Julia hade berättat att hon ”vaknade av ett vansinnigt skott! Jag kan inte begripa vad det var för någonting. Och vår hästen, den är borta!” Då sade Ester ”Ja, det hörde jag också, jag kan inte heller begripa vad det var!” Stig och Rune vågade aldrig tala om det varken för Julia eller för Ester. Hästen fick de tag i till slut, och den klarade sig undan med lite revor.

Ingrid och Stig berättar även om när Stigs syster Vivi gifte sig. När de enligt gotländsk tradition hade brudvisning på Lilla Kruse på kvällen hade det varit en kör som sjöng för allt folk som var samlat. Då hade Julia stått på andra våningen på Stora Kruse, granngården, och kikat ut genom fönstret för att få en glimt av kören. En alvabo som var känd för sin värtalighet ropade; ”Det var musik det du, Julia!” varpå Julia snopet drog in näsan.

Musik

Linnéa vet att Julia hade en liten orgel från Cedergrens fabrik vid Bjärges i Vänge. Den hade Julia spelat lite ackord på och sjungit till, men Linnéa kan inte säga att hon gjorde det efter att hon flyttat dit. Eventuellt var det så att hon inte gjorde det för att Linnéa och hennes man sjöng så mycket. Hon kände kanske att hon inte kunde tillräckligt, funderar Linnéa. Det blev alltså aldrig så att de musicerade tillsammans, men hon tänker att eftersom Julia hade en orgel som hon antagligen använde hemma var hon nog också med och sjöng i frikyrkliga kretsar. Ingrid och Stig vet ingenting alls om Julias sjungande.

Agnes Pettersson

Agnes Eleonora Pettersson (1892-1953), född Nyman, var en glad, rolig kvinna med sinne för humor, berättar Ingrid och Stig. Hon kunde berätta roliga historier men behövde egentligen inte säga något särskilt för att vara rolig eftersom det hörde till hennes sätt, fortsätter Stig. Även Linnéa vittnar om detta glada humör och beskriver Agnes till utseendet som en trevlig, tillförlitlig bondmora. Linnéa tyckte mycket om Agnes även om hon inte visste så mycket om henne då de inte hade så många gemensamma tillfällen för möten, och var och en mest hade fullt upp med sitt. Agnes hus var det som låg längst bort längs grusvägen, i förhållande till Stora Kruse gård, även om det egentligen var nära.

Kjell-Åke minns själv mest hur hans mormor Agnes stod i köket och lagade mat till alla barn. Agnes gick bort när Kjell-Åke var 12 år gammal. Hon själv var då 61 år. Kjell-Åke hade nio syskon och hans mor Rut arbetade mycket ute vilket gjorde att Agnes fick ta hand om mycket av matlagningen. Linnéa berättar att de var en enda stor familj som man brukade vara på den tiden. De första fyra barnen som Rut och Martin fick var lugna pojkar, och sedan började det komma flickor som var betydligt spralligare, berättar Linnéa. Rut hade någon gång sagt att ”had sårkar (pojkar) vart så sum töisar, da had ja aldri årk mä de!” När tant Agnes, som Linnéa kallade henne, dog, tyckte hon att det var så hemskt tråkigt. Hon gick hem till dem och beklagade sorgen. Hon minns att hon var så ledsen att hon grät, och hon tyckte så synd om Rut att hon skulle mista sin goda hjälp i hemmet.

Agnes far Olof var från Myre i Fardhem, berättar Kjell-Åke. Han blev dräng vid Jacobs i Eksta där han träffade Bina (Jacobina) som han gifte sig med. Olof och Bina bodde senare i Havdhem men köpte marken vid Kruse i Alva år 1908 och började bygga 1909. Agnes var yngst och var därför född i Havdhem. Några av hennes äldre syskon föddes i Eksta där föräldrarna bott tidigare, däribland hennes syster Ester. När Agnes kom till Alva i följe med sina föräldrar och några syskon träffade hon så småningom sin blivande make Hjalmar som då bara bodde 500 meter bort vid Stumle i Alva. Det blev Agnes och Hjalmar som tillsammans tog över gården vid Kruse där de hade kor, höns och grisar. Förutom lantbruket var Hjalmar föreningsmänniska, så han var inte så mycket hemma på gården själv, utan de hade anställda. Stig och Ingrid berättar att Hjalmar vid något tillfälle skulle på lantbruksutställning men aldrig hade kommit iväg eftersom ”kal´n had ju int nå kalsångar!”, enligt Agnes.

Musik

Kjell-Åke berättar att han vet att Agnes tyckte om att sjunga. Hon var medlem i SLKF; Svenska Lantmännens Kvinnoförbund. I samband med deras möten kunde det bli sång, ofta tillsammans med väninnan Judith Olsson. Kjell-Åke har även hört av sin mor Rut att Agnes gärna sjöng i hemmet också. När hon var ute för att mjölka sjöng hon alltid. Vilka sånger det kan ha varit vet inte Kjell-Åke. Eftersom Agnes syster Esters namn står skrivet i den svarta vaxbok som finns bevarad i Kjell-Åkes ägo ställer jag även några frågor om henne. Kjell-Åke träffade Ester i samband med födelsedagar och julfirande, men för övrigt blev Ester gift i Lingvide i Havdhem, fick barn och bodde där hela sitt liv. Han minns inte själv att Agnes och Ester skulle ha sjungit något ihop eller att Ester musicerade på annat vis.

Linnéa känner inte till att någon i Agnes familj sjöng eller musicerade. Hon tror inte heller att de var med i någon frikyrka, och hur mycket de var i kyrkan känner hon inte till. Inte heller Ingrid och Stig vet något om att någon av dem sjöng eftersom det var före deras dagar, som Ingrid säger.

Umgänget

Samtliga informanter nämner att man förr alltid träffades i samband med årsdagar och julfirande. Alla gick till alla, berättar både Kjell-Åke och Ingrid och Stig. Till slut kan det inte ha funnits så mycket att prata om, skrattar Stig. På dessa julkalas och årsdagar var alltid Agnes familj, Hugo och Julias familj, Herman Peterssons familj och Norrbys/Olssons inblandade. Det är endast Johan Larsson som inte har funnits i det umgänget så vitt informanterna vet, eftersom han bodde vid Kruse så tidigt i förhållande till de andra.

Ingrid och Stig berättar att när det gällde kyrkan så gick var och en till sitt. Hugo och Julia åkte till Havdhems baptistkapell medan Herman och Ester åkte till Hemse missionskyrka efter att först ha deltagit i Alva församling. Karl och Emelie var inte med i någon frikyrka. Linnéa berättar att inte heller Agnes var med i någon frikyrka, och hur aktiv hon var i stadskyrkan vet hon inte. Kjell-Åkes berättar dock att hans mormor Agnes med föräldrar var baptister precis som Hugo och Julia. Kjell-Åke känner dock inte till om de hade något umgänge i samband med det.

Rent musikaliskt har ingen av informanterna något att berätta om just dessa personers umgänge, mer än mellan Hugo och Julia som sjöng i kör tillsammans i Havdhem, enligt Linnéa.

Diskussion

I detta avsnitt resonerar jag kring det resultat som har kommit fram genom intervjuerna, med avsikt att knyta an till tidigare litteratur i ämnet. I viss mån kopplas och jämförs denna information med information hämtad ur de handskrivna visböckerna.

Människorna längs grusvägen

Enligt Ternhag (1992) ligger det i sakens natur att kulturstudier ofta blir biografiska. En anledning till detta är att personen man studerar ofta har varit framgångsrik på något sätt, och ofta gått ur tiden. De åtta personer som denna studie handlar om är alla vanliga människor utan någon särskild karriär, inte heller inom musik. De har alla gått ur tiden, men har levt under ungefär samma tidsperiod. Den som var äldst av dem var Johan Larsson som föddes 1851 och näst äldst var Anna Olsson, född ca 20 år senare. Ungefär 10 år efter Annas födelse föddes Herman Petersson, Hugo Westberg och Karl Norrby. Vi har nu hamnat på 1880-talet, under vilket även Julia Westberg föddes. 1892 föddes Agnes Pettersson och närmare 1900-talet föddes Emelie Olsson. Den enda av dem som faktiskt är född längs Kruse kveiar är Hugo. Hans hustru Julia kom troligen till Kruse år 1912. Herman och Agnes kom båda två år 1909 och Anna, Karl och Emelie kom tillsammans år 1924. Johan flyttade till gården Lilla Kruse redan år 1899 för att år 1902 flytta till Amerika. Den enda som rimligtvis kan ha träffat honom är Hugo.

Livet på södra Gotland i början av 1900-talet var av lantlig karaktär precis som i övrig svensk landsbygd. Den beskrivning jag har fått av levernet längs grusvägen är naturligtvis präglad av den tid intervjupersonerna minns kopplat till dem som skrivit i böckerna. Detta är en tid runt 40-talet och framåt. Stig, en av informanterna, föddes i och för sig år 1921 vid Kruse. Han minns därför en hel del tidiga episoder. Hans hustru Ingrid (född 1927) kom till Kruse först 1948, och Linnéa (född 1917) kom år 1946. Kjell-Åke i sin tur föddes först år 1941. Johan Larsson är det således ingen av informanterna som har något minne av. Anna Olsson dog då Kjell-Åke endast var tre år gammal. År 1950 var de nämnda bokskrivarna utom Johan och Anna i följande åldrar: Hugo, 69 år; Karl, 68 år; Julia, 65 år; Herman, 61 år; Agnes, 58 år samt Emelie 52 år. Informanterna minns alltså dessa människor främst från tiden då de var till åren komna. I enlighet med Strand (2008) skrev de flesta visboksägare i sina böcker i sin ungdom. När människorna i denna studie var i sin ungdom kände alltså inte intervjupersonerna dem.

Anna är en av de personer som informanterna nämner minst vad gäller umgänget med de andra, vilket är rimligt på grund av hennes ålder och tid då hon levde vid Kruse i förhållande till informanterna. Den som allra minst har funnits med i något slags umgänge längs Kruse kveiar är dock Johan Larsson som endast bodde där ett par år, under en tid då endast Hugo var boende vid Kruse, 18-21 år gammal. Övriga personer tycks ha träffats en del, i varierande mängd. Ofta var det i samband med arbete då man samarbetade eller lejde folk, eller i samband med julkalas och födelsedagar då man besökte varandra och hjälpte till med praktiska ting. Emelie tycks dock ha varit en mycket utåtriktad person som besökte många även till vardags. Frikyrkorörelsen verkar för övrigt ha varit ytterligare ett forum för umgänge, men då samtliga personer tillhörde olika kyrkor eller eventuellt inte var så aktiva alls, tycks detta inte direkt ha varit en källa till möten personerna emellan, förutom för Hugo och Julia som ju var gifta och deltog i kör och möten tillsammans. Även om Agnes föräldrar var baptister verkar det som att Agnes inte praktiserade denna tro då hon var äldre och bodde vid Kruse.

Personbeskrivningarna

Informanterna har beskrivit de åtta personer som har lämnat efter sig handskrivna visböcker längs Kruse kviear, vilka jag fått tillgång till. De har efter min önskan bland annat försökt att minnas olika händelser runt dessa personer, i ett försök att få fram något som kan likna personporträtt. Emelie är den person som var yngst av dem alla, och därmed hade informanterna mycket att berätta om henne. Hon verkar ha varit en karismatisk person som gärna delade med sig av sitt sällskap samt av grannskapets nyheter. Hon var nyfiken och intresserad av att studera och skriva, och trots att hon verkar ha haft någon friare gifte hon sig aldrig. Emelies mor Anna vet informanterna inte lika mycket om, men hon tycks till viss del ha varit tyngd av sina tankar kring att vara gudfruktig, och säkerligen bar hon på en sorg eftersom hennes make avlidit. Vad som hänt med honom som i något dokument står som Emelies fosterfar är oklart. Karl i sin tur var till åren och framstår kanske därför som en lugn och inte så arbetsvillig karl. Han verkar ha varit kulturellt och litterärt intresserad, och ganska tystlåten och hemkär av sig. Herman i sin tur undervisade bland annat i söndagsskolan och måste ha träffat en del människor även utanför sitt lantbruk, bland annat genom missionsförbundet. Han framstår som en trevlig, arbetsam man med framåtanda. Inte heller han verkar ha varit så särskilt högljudd av sig. Även Hugo var lantbrukare och aktiv inom frikyrkan, närmare bestämt baptisterna, tillsammans med sin hustru Julia. Hugo verkar ha varit en god man som tyckte om ordning och reda, inte minst när det gällde hans eget utseende och belevade framtoning. Han hade också många intressen. Hans hustru Julia framstår som en rund, glad äldre dam som var noga med hemmet och tog väl hand om kökssysslorna. Agnes i sin tur verkar ha varit en omtyckt kvinna med stor humor, som hade mycket att göra då hon hjälpte till med alla barnbarn som kom efter henne på gården. Johans personlighet har ingen kunnat beskriva.

Vad kan man idag veta om personernas musicerande samt visboksskrivande?

Samtliga informanter känner till att Herman, Hugo och Julia har varit aktiva sångare, men ingen av dem tycks ha sjungit särskilt mycket i hemmet; inte på äldre dagar i alla fall. Deras sång verkar snarare ha varit knuten till frikyrkosammanhang och körer, förutom för Hugo och eventuellt Julia som gärna sjöng för barnbarnen. Endast Kjell-Åke känner till att hans mormor Agnes var glad i att sjunga hemma och att hon även tillsammans med sin väninna ibland sjöng i samband med SLKF. Ingen av informanterna vet något om att Johan, Anna, Karl eller Emelie skulle ha sjungit. De uppger att de egentligen inte vet mer om just dessa visböcker än att de finns till. Inga av personerna har enligt informanterna musicerat ihop, förutom Hugo och Julia som sjungit i kör tillsammans.

Alla utom Hugo, Johan och Agnes måste ha skrivit i dessa böcker före sin flytt till Kruse. Agnes har skrivit sitt namn samt adressen Kruse och året 1910 i samband med en text. Hon har även på insidan av pärmen skrivit sitt namn i samband med året 1907, vilket var innan flytten till Alva år 1909. Tiden för nedtecknandet i samtliga böcker sträcker sig mellan åren 1884 och 1930. Om man räknar bort Annas bok är de övriga mer samlade i tid; 1900 - 1930. Johans tre böcker är daterade till åren 1900, 1901, 1902, 1904 och 1907. Hur böckerna är relaterade till hans resa till USA är oklart, men han tycks ha skrivit i den första utan pärmar före sin andra flytt dit, samt under tiden vid Kruse. I denna nämns ortsnamn på Gotland; Folke i När och Kruse i Alva. I en av de två senare böckerna beskriver han sin resa till USA, och i dessa står även hans andra amerikanska adress.

Varken Hugo eller Herman har daterat några av texterna i sina böcker, men de kan rimligtvis ha varit kopplade till den tid när de båda sjöng i frikyrkorörelsernas körer eftersom texterna har andligt innehåll. Att Herman var intresserad av sång bekräftade informanterna, så det kan tyckas föga överraskande att Herman sysselsatte sig med att skriva ned sina sånger. Eftersom vi vet att Hugo bodde på gården Stora Kruse under hela sitt liv kan man med säkerhet säga att han skrev i sin bok under tiden då han bodde där.

Julias böcker innehåller inga dateringar för nedtecknandet av texter, utan endast på pärmens insida står det att den ena boken tillhört henne år 1904. Detta var alltså när hon var 19 år och bodde i Lau. Vid det laget hade hon alltså ännu inte hunnit börja sjunga i kör tillsammans med sin blivande make Hugo. Vidare finns det som sagt var senare i boken dateringar skrivna i samband med hennes mors död 1927 samt hennes fars död 1930. Platsen då detta skrevs var Lau, och eftersom hon då hade flyttat till Kruse skulle hon då tillfälligt ha kunnat resa hem till föräldrahemmet. Karls böcker är daterade 1903 samt 1905. De flesta av texterna är skrivna under ett spritt antal dagar år 1905, under en period då han utbildades till beväringssman och säkert letade efter sätt att finna förströelse mellan övningarna. Karl var då mellan 21 och 23 år gammal. Annas bok är skriven mellan åren 1884 och 1911. All text är alltså skriven innan hon flyttade till Kruse, då hon ännu bodde i Boge, i en ålder från 14 till 31 år.

Typiskt innehåll?

Samtliga böcker innehåller mycket av det som kan betraktas som typiskt för handskrivna sångböcker. Böckerna är skrivna runt sekelskiftet 1900. Det är just då man kan säga att denna typ av böcker hade sin storhetstid (Strand 2008). Det var ännu inte så lätt att få tag i tryckta visböcker då (Skoghäll 1992). Tillsammans innehåller böckerna typiska sånger och visor, prosa, räkenskaper, årtal och dateringar samt illustrationer, precis som även Strand (2008) beskriver. Man kan även utläsa Ortsnamn och se att andra har andra skrivit i dem. Det sistnämnda kan vara ett tecken på att själva inskrivandet verkligen hade en social funktion, även det enligt Strand (2008). Kanske har någon av böckerna inte bara varit ägd av nämnd person, utan även av någon familjemedlem. Även utseendemässigt följer de mallen för denna typ av böcker. De flesta av böckerna har vaxdukspärmar i enlighet med Strand, och är relativt små, vilket bland annat Olsson (1978) beskriver. Böckerna innehåller handstilsövningar vilket även Strand (2008) nämner. Många av namnteckningarna på pärmarnas insida ser ut att vara prov i att skriva sitt namn, även det tecken på handstilsövningar. Det finns även tillägnade texter samt något som kan tolkas som en fästmans anteckningar. Det sistnämnda är något som Olsson (1978) nämner. Böckerna innehåller även texter av andra gästskribenter, i enlighet med Strands beskrivning (2008). Även recept och andliga funderingar förekommer. De böcker som innehåller mest andliga och mänskliga funderingar är Annas bok samt Julias bok nummer 1.

Ellen Boudrie slutade skriva år 1927 på grund av nya media, radio, grammofonspelarens ankomst samt hennes ålder (Skoghäll 1992). Detta stämmer väl överens med tiden då dessa böcker från Kruse nedtecknades i. Före grammofonens intåg på 1920- och 30-talen var det mer motiverat att själv nedteckna sånger (Strand 2008). Den senaste sångtexten i dessa böcker är daterad till 1924, av Emelie Olsson. Den allra senaste noteringen är gjord av Julia år 1930, då hennes far dog. Personerna har mest av allt skrivit i böckerna under yngre dagar. Precis som Strand (2008) beskriver var det vanligast. Johan Larsson var dock runt 50-årsåldern vilket är något avvikande från de andra böckernas ägare. Bland annat kan man tänka sig att anledningen till att han lade tid på lite extra dokumentation kan ha varit hans resa till Amerika, även om det inte enbart var så att visboksskrivande hörde ungdomen till. En sådan bok kunde även vara en följeslagare livet ut (Strand 2008).

Förutom att vissa av dessa böcker i stor utsträckning innehåller sånger av andlig karaktär, antagligen bland annat kopplat till frikyrkorörelser, innehåller böckerna mycket av de så kallade nyare, längre visorna, ofta anpassat efter den nya musikens harmoniska melodityper (Skoghäll 1992). Det finns även som Skoghäll beskriver revyvisor och kupletter representerade. Oftast handlar det alltså om avskrifter snarare än originalmaterial, även det enligt normen för dessa böcker (Strand 2008). Man kan också märka hur det nya populära musikutbudet över lag mer och mer gjort intrång i böckerna ju senare texterna är nedtecknade (Strand 2008). En av de äldsta av böckerna är också den som tycks ha något inslag av en medeltida ballad som tillhör de äldre typerna av sånger (Olsson 1978). Denna bok tillhörde Johan Larsson. Inte helt överraskande är det också två av hans böcker som innehåller sånger på annat språk än svenska, eftersom han reste till Amerika. Av okänd anledning finns det i och för sig en och annan svensk - norsk text i Agnes bok, och även i en av Julias böcker finns det en text på norska.

Att böcker av detta slag kan innehålla tidstypiskt material är sången Rysk - Japanska kriget ett bevis för. Den nedtecknades av Karl Norrby redan samma år det pågick. Karl Norrbys ena bok innehåller även typiska drag i bemärkelsen att man får en bild av personens geografiska hemvist, bland annat i sången om att vara militär på Gotland. Samtliga böcker innehåller för övrigt avslöjande orsnamn. Endast tre av böckerna innehåller i samband med texten en melodiangivelse till annan redan känd melodi. Två av dem är en text i en av Julias böcker samt en text i en av Karls böcker. Den sista är en text i en av Johans visböcker. Melodiangivelser är annars vanligt förekommande i denna typ av visböcker (Skoghäll 1992). Däremot finns det i böckerna många kända texter till vilka melodierna går att finna, samt omskrivna texter med en titel som skvallrar om vilken melodi man kan använda.

Skillnader böckerna emellan

De äldre böckerna som ägts av Johan Larsson, Anna Olsson samt Julia Westberg har alla något gemensamt. Det är dessa böcker som innehåller mest direkta beskrivningar av en människas liv i övrigt, genom reseskildringar, andliga tankar, känslomässiga yttringar och avskedsbrev till närstående. Man kan mycket väl tänka sig att Anna i yngre dagar i viss mån använde sin bok lite som en dagbok med tanke på dess innehåll. I den bemärkelsen kan man säga att hon som ung person gjorde försök att erövra ett eget skriftspråk, som Strand (2008) beskriver det. Detta skulle i och för sig kunna vara fallet även vad gäller andra böcker. Bland annat Agnes bok innehåller en del som skulle kunna tyda på det. De senare böckerna är mer rena sångböcker även om de i allra högsta grad samtidigt bär många av de typiska dragen för en handskriven visbok från sekelskiftet 1900 i form av andra noteringar. Samtliga böcker är skrivna med svart bläck, och vissa har skrivits i vid senare tillfälle med blyerts. Läsligheten på texterna varierar från bok till bok. Vissa av dem är lättläsliga med sina vackra, sirliga handstilar medan andra känns mer slarvigt skrivna. I de böcker som innehåller andliga sånger finns ofta samma kända texter representerade. Även mellan de andra böckerna finns många sådana likheter. Karls och Johans böcker innehåller flera typiska visor för denna tid. Över lag kan man säga att Karls och Johans böcker innehåller olika typer av visor med profant innehåll, med undantag av Emelies skrifter i Karls bok. De böcker som innehåller andliga texter är de som ägts av Anna, Herman, Hugo, Julia, Agnes samt Weras bok som Emelie skrivit i. Till synes är alla deras texter att betrakta som andliga, även om det enligt Olsson (1978) ibland kan vara svårt att avgöra skillnaden då många profana visor även har andligt innehåll.

Personernas användande av sin/sina visböcker

Nedan följer tankar kring varje persons förhållande till sin bok, samt i vilket sammanhang de kan ha använts.

Emelie Olsson

Emelie tycks ha varit litterärt intresserad, men det finns ingen egen bok bevarad efter henne. Det behöver inte betyda att hon aldrig har haft någon egen. Eftersom informanterna har beskrivit Emelie som en människa som sparade på allt och var noga med att ge bort sina ägodelar till vänner, kan det ju vara så att det faktiskt finns någon bok efter henne någon annanstans. Emelie verkar dessutom ha varit intresserad av historia och att hitta på nya upptåg. Hon har skrivit några sånger i sin morbror Karls bok då hon var 12 respektive 16 år och bodde i Boge. Dessutom har hon skrivit i en Wera Karlssons bok i Boge då hon var 22 år gammal. Eftersom Emelie enligt beskrivningarna var en sprallig person kan det i och för sig även vara så att det kan ha varit orsak till att hon skrev i andras böcker istället för att i lugn och ro pyssla med en egen. Detta kan man dock inte veta.

Anna Olsson

Anna tycks ha börjat skriva i sin bok redan som ganska ung. Hon har använt boken till lite av varje, både för att anteckna saker om sig själv och kunskaper från skolåren samt andliga tankar och sångtexter. Kanske är det även en fästman som har skrivit en hälsning i boken. Så småningom har i alla fall hennes make skrivit anteckningar i den. Trots bokens mycket ringa storlek är det fascinerande hur mycket som står skrivet i den och hur många texter den innehåller.

Karl Norrby

Karls böcker ger ett tydligt exempel på att man kan se vilken miljö denna typ av böcker har skrivits i. Han undertecknar ofta med sitt namn, datum samt att han har skrivit i dem under tiden då han utbildat sig till sjukbärare vid Kungliga Gotlands Infanteriregemente. Många av texterna är också av sådan karaktär att de hör hemma i den miljön med tanke på dess innehåll precis som Strand (2008) beskriver. Dessutom är många texter småfräcka och handlar om flickor. Det är inte svårt att föreställa sig jargongen i den miljö de skrivits, precis som Strand menar. Man kan mycket väl tänka sig att sångerna sjöngs tillsammans, men andra tycks inte ha skrivit i hans böcker under utbildningstiden. Flera texter är skrivna under en och samma dag. Kanske fick han en tillfällig nyck att skriva, kanske hade han inte så mycket tid att skriva och därför passade han på när det väl kom en ledigare dag. Eftersom Karl när han blev äldre var ganska tillbakadragen och mest satt hemma och läste är det möjligt att han även var sådan som ung. Att skriva ner dessa sångtexter kanske även på den tiden passade hans personlighet. Den enda som har skrivit i hans böcker förutom han själv är hans systerdotter Emelie som använt den ena av böckerna flera år senare. Vardagen gör sig även synlig i Karls böcker, i enlighet med Strands beskrivningar (2008), genom anteckningar kring anatomi i den ena och anteckningar om säd i den andra. Karl verkar enligt informanterna ha varit mycket litterärt intresserad, och detta intresse skulle man kunna tänka speglar av sig i de vackert skrivna texterna framför allt i den största av böckerna.

Johan Larsson

Hur Johan Larssons böcker från början hamnat på Stora Kruse är en gåta. Linnéa har dock år 1975 på en lapp som följer med böckerna skrivit att de tillhört just honom och att han tidigare bott på gården Lilla Kruse, men hon minns inte hur de kommit i hennes ägo. Johan kom tillbaka till Gotland efter en tid i Amerika, men varför böckerna kom tillbaka till Kruse är som

sagt var en fråga. Hade man vetat vem som lämnat dem där kunde man kanske ha räknat ut lite mer kring böckerna och denna Johan. Han flyttade till Amerika första gången år 1882, 31 år gammal. 1898 flyttade han tillbaka till Burs på Gotland, men då tycks ännu ingen av böckerna varit skrivna. En av böckerna innehåller årtalen 1901 samt 1902 vilket tyder på att den är skriven i under tiden då Johan bodde vid Kruse. Den boken samt en till innehåller bland annat texter på engelska, vilket är logiskt med tanke på hans situation. Framför allt två av böckerna innehåller många andra namn, på ett sätt som tyder på att fler än Johan har skrivit texter i boken. De båda senare böckerna är skrivna efter att Johan flyttat från Kruse till Amerika för andra gången, men endast den ena av dem innehåller texter på engelska.

Herman Petersson

Att Herman varit aktiv sångare är de tinget tvivel om. Han ledde dessutom själv körer, så hans bok kan mycket väl ha använts i samband med missionskyrkans kör. Ingen av informanterna har känt till att Herman har använt sig av denna typ av nerskrifter, så man skulle kunna tänka sig att han har skrivit dem i boken i unga dagar. Samtidigt står adressen Kruse Alva på pärmens insida, men det skulle i och för sig kunna vara inskrivet senare. Till Kruse kom Herman år 1909. Många av sångerna i boken är numrerade, och några av dem finns i en bok som Ingrid Alvinge har. Boken heter *Evangeliska sånger* och är utgiven i Stockholm år 1930 av Svenska missionsförbundets förlag. Både Hermans fru Esters namn och hans dotter Gretas namn står skrivet på insidan av pärmen, och det finns också fler än en handstil representerad i boken.

Hugo Westberg

Hugo föddes 1881. Exakt när Hugo skrev i sin svarta vaxduksbok är svårt att säga, för det finns inga dateringar. Från baksidan i boken verkar dock Julia vid ett senare tillfälle ha skrivit en text, och eftersom de gifte sig 1909 har denna text skrivits något före eller någon tid därefter, medan Hugo själv skrev de första texterna själv innan. Eftersom de är av andlig karaktär skulle de mycket väl kunna höra hemma i missionsförbundets eller baptistförsamlingens kör, där Hugos far var aktiv. Hugo var själv aktiv i baptistförsamlingen i Havdhem och levde säkert i sin tro genom sångerna. Hugos bok kopplat till information från intervjuerna bekräftar att det skulle kunna vara i detta sammanhang denna bok hörde hemma. Antagligen fick de i kören lära sig texter som de skrev ned i sina böcker.

Julia Westberg

Det finns en hel vaxbok efter Julia, samt två tunnare häften som saknar pärmar. De två tunnare saknar datum, men den svarta innehåller på pärmens insida årtalet 1904. Då var Julia 19 år. Den sist daterade uppgiften i boken är från 1930, då hennes far dog. Vid det tillfället hade Julia flyttat till Stora Kruse. I denna bok skrev Julia en lite längre tid i livet, men hon började som tidigare nämnts att skriva i sin ungdom. Detta var förr en vanlig sysselsättning för unga ogifta kvinnor (Strand 2008). Inga andra tycks ha skrivit texter i Julias bok, förutom i samband med att familjen tillsammans tillkännagivit moderns och faderns död. Eftersom sångtexterna i dessa dessa böcker är skrivna innan Julia kommit till Kruse är de inte kopplade till den kör hon och Hugo kom att sjunga i senare, även om böckerna delvis innehåller samma repertoar. Kanske sjöng hon alltså dessa sånger även tidigare. Hon kunde ju dessutom ackompanjera sig själv på orgel. Om hon hade tillgång till orgel i sin ungdom vet man förstås inte.

Agnes Pettersson

Om det är flera personer som har skrivit i Agnes bok skulle det kunna tyda på någon slags möte kring boken. Både hennes systers och hennes mors namn finns inskrivna, samt ett par andra okända namn. Enligt Strand (2008) kunde det vara så att en bok ägdes av flera familje-

medlemmar. Efter en kortare minnesvers i boken står det "Önskar Agnes", vilket skulle kunna tyda på att hon delade denna bok med någon eller några andra, förslagsvis just familjemedlemmar. Även om Kjell-Åke inte vet något om att Agnes till exempel sjöng tillsammans med sin syster är det inte omöjligt att hon gjorde det i sin ungdom. Vid ett senare tillfälle har Agnes använt de sista sidorna i boken för att anteckna recept. En sak som gäller inte bara Agnes bok, är att den till vissa texter har tillhörande siffernotation samt taktart och tonartsangivelse. Även om jag via informanterna inte har fått kunskap om att Agnes sjöng i kör, skulle man kunna tänka sig att tonartsangivelser kan vara ett tecken på en överenskommelse mellan människor om vilken tonart sången ska sjungas i. Kanske sjöng Agnes i kör trots allt, innan hon kom till Kruse. Kanske var det någon annan som gjorde det, till exempel hennes föräldrar som enligt Kjell-Åke var baptister. De skulle ju ha kunnat föra vidare dessa sånger till sina barn. Kan det rent av vara så att texterna är avskrivna utan att de blivit använda i körsammanhang? Vilka vistexter som *inte* står i boken är intressant, särskilt då Kjell-Åke vittnar om att Agnes ofta sjöng till vardags. Om sångerna Agnes sjöng i samband med SLKF finns med i denna bok är svårt att veta.

Funderingar kring personerna och deras visboksskrivande

Det är svårt att säga exakt i vilket sammanhang böckerna är skrivna eftersom de flesta är skrivna innan personerna i fråga har bott vid Kruse. Dessutom är böckerna nedtecknade innan informanterna lärde känna dem. Böckernas funktion för de olika personerna har säkert skilt sig lite åt. Johan har säkert delvis dokumenterat sånger som är förknippade med flytten till Amerika. Han borde dock även i allmänhet ha haft ett intresse för dessa sångtexter eftersom hans tre böcker innehåller ett så stort antal sånger. Anna har använt sin bok lite som en dagbok förutom att anteckna sångtexter i den. Emelie har i dessa böcker sporadiskt tecknat ned texter i andras böcker, kanske som inbjuden gästskribent. Karl har tydligt ägnat sig åt denna sysselsättning under den militära utbildningen. Hermans, Hugos, Agnes och Julias textmaterial tycks vara kopplat till någon form av andlig aktivitet.

Hur och om personerna verkligen har sjungit dessa sånger kan man aldrig riktigt få veta, förutom att informanterna har uppgivit att Herman, Hugo och Julia var aktiva sångare i körer som skulle kunna ha haft denna typ av repertoar. Om de använts i körsammanhang känns det troligt att dess funktion har varit att fungera som stöd för minnet. Så kan även vara fallet vad gäller de andra böckerna, för det är klart att nedteckningar i sådana här böcker bland annat kan ha haft en sådan minnesfunktion (Strand 2008). Eftersom det inte är ovanligt att en person som nedtecknat sånger och visor har en annan levande repertoar än den nedtecknade kan man aldrig få en fullständig bild av hela deras repertoar. Det är enligt Ternhag (1992) få som just har försökt sig på att beskriva en persons totala repertoar. Det är också frågan vem det är som har rätten att försöka sig på att bestämma en sådan. Enligt Ternhag är det även så att en persons repertoar aldrig är statisk utan ändrar sig över tid både vad gäller helheten och dess mindre delar. De böcker denna studie behandlar beskriver, precis som Ternhag säger, snarare ett utsnitt ur en viss tids repertoar hos några personer. Man skulle dock kunna påstå att texturvalet till viss del beskriver varje utövers egen repertoarbild, då den delvis utgörs av de texter en person väljer att skriva in i sin visbok (Ternhag 1992).

Ingrid och Stig uppgav under intervjun att de inte kände till att Karl var intresserad av sång. När de vid slutet av intervjun lyssnade på en skiva de skulle låna av mig, med äldre gotländska fältinspelningar av visor, dök det hos dem upp minnesbilder av Karl som slängde ur sig en visstump i förbifarten. Detta är ett tecken på att en person gjorde ett personligt urval (Strand 2008) vad gäller vilka texter som nedtecknades, och att andra småvisor precis som Skoghäll

(1992) beskriver inte alltid finns representerade. Eftersom det ofta är lite längre visor som står skrivna i böckerna kan man få för sig att kortare visor som man kunde väl utantill inte skrevs ned, precis som Skoghäll (1992) beskriver. Detta gäller även Ellen Boudrie som uppgav att hon inte skrev ned de sånger hon ändå kunde (Skoghäll 1992). Förutom denna lilla vink om att Karl kanske hade andra sånger i minnet verkar det som att Agnes skulle kunna ha varit en person med en kanske annan levande repertoar. Detta skulle kunna stämma överens med kunskapen att vilket som var en persons levande tradition kunde skilja sig från det som skrevs ned i böckerna (Strand 2008). Vilka sånger Agnes sjöng är omöjligt att veta, men det tycks enligt Kjell-Åke ha varit vanligt att höra henne sjunga till vardags. Hon skulle även ha kunnat sjunga material som finns i hennes bok eftersom det var vanligare förr att man sjöng andliga sånger i hemmet.

Sångerna som finns i böckerna skulle kunna vara nedskrivna i syfte att bevara, och inte i första hand för att sjungas, men det är svårt att säga hur det är med den saken. Både Karl och Emelie verkar ha varit intresserade av litteratur och historia, så av deras personligheter att döma är det inte omöjligt att så är fallet. Även Hugo och Herman verkar ha haft ett intellektuellt intresse av olika saker, men jag får en bild av att de båda verkligen har praktiserat dessa sånger i första hand. Även om en person inte har praktiserat sångerna är denne en del av att låta traditionsmaterial bestå (Ternhag 1992). Man kan här tala om så kallade passiva traditionsbärare som känner till repertoaren med inte utövar den. Emelie skulle kunna vara en sådan eftersom hon inte verkar ha varit så intresserad av att gå i sin mors religiösa fotspår men trots allt har nertecknat flera andliga texter. Samtidigt kan det vara så att hon i yngre dagar faktiskt sjöng dessa sånger, och vad hon på äldre dagar i sin ensamhet sjöng kan ingen veta säkert. Om Johan Larsson har sjungit sångerna i sina böcker eller inte kan man inte heller säkert veta, men eftersom han uppenbarligen fann mycket nöje i att skriva ner så många texter kan man ju tänka sig att han även hade intresse av att sjunga dem. I en av hans böcker finns det två bevaringsvisor som enligt Johans uppgift är diktade av artillerister som dessutom nämns vid namn. Av tiden för nedtecknandet att döma kan inte Johan själv ha legat i militär träning då, så antingen har han hört dem eller läst dem och tyckt att de var intressanta, eller också hade han helt enkelt ett intresse att bevara dem. Johan har även i samma bok till synes skrivit av en text ur någon slags tidning vid namn Roman Bladet. Detta är i enlighet med Strand (2008) som menar att texter i denna typ av böcker inte sällan är avskrifter snarare än originalmaterial.

Ternhag (1992) skriver om hur personer som har funnits i Hjort Anders närhet bekräftat olika fakta som han fått genom samtal och umgänge med Hjort Anders själv. Självt har jag inte haft förmånen att intervjua dem som skrivit i böckerna, utan har endast informanternas information. Därför är det svårt att få informationen bekräftad. Man skulle gärna ha velat få reda på mer om dem som ägt böckerna genom att sätta miljön för bokskrivandet i relation till vad informanterna har sagt, med det är i många fall mycket svårt. Slutligen kan man kanske våga konstatera att det som Karin Strand (2008) beskriver var en mycket vanlig företeelse att nedteckna visor i små böcker. Annars hade man nog inte på ett sådant litet område som Kruse kveiar är funnit så pass många böcker från så många personer. Det är också ett tecken på att hon har rätt i att det förmodligen finns betydligt fler okända böcker omkring i landet.

Slutsatser

Syftet med denna studie har varit att ta reda på mer om personerna bakom pennan till de böcker som har dykt upp längs Kruse kveiar. I allmänhet har detta arbete tjänat sitt syfte, för jag har fått mycket mer information om människorna. Studien har även givit mig tillfälle att titta lite närmare på själva böckerna, även om resurser inte har funnits att särskilt noggrant granska sångtexterna. Den information informanterna har delat med sig av har hjälpt mig att få en bredare bild av människorna bakom böckerna, även om informanterna inte har känt till dem i deras ungdom. Samtidigt har det sistnämnda naturligtvis begränsat vilken typ av information jag har kunnat få. Den tid då personerna skrivit i sina böcker är dock ändå betydligt klarare för mig och detta kan jag sätta i relation till de sångtexter, från böckerna, som jag i framtiden kommer att använda mig av. Visböckerna har enligt mig fungerat som komplement till intervjuerna, framför allt vad gäller var och när de är skrivna. Ett försök till personbiografi kan bland annat ge oss en bredare bild av vilka sånger det var som florerade och skrevs ned, kopplat till vetskapen om att dessa sånger kanske inte var allt. De kanske inte ens blev sjungna, utan skrevs ned i rent hobby syfte.

I förlängningen kommer jag att ha med mig kunskap om dessa böcker och visboksskrivandet i allmänhet när jag undervisar om folklig sångtradition. Det känns viktigt att ha en djupare bild eftersom framtidens elever i allmänhet kommer att vara allt längre ifrån den miljö som förr innebar muntlig tradering. Förutom denna musikpedagogiska konsekvens kommer jag själv att på ett annat sätt ha texterna förankrade till min verklighet och vardag. Något jag själv redan har gjort är att leta reda på lämpliga melodier till några av dessa texter. Jag har sedan använt sångerna i olika sammanhang, på konserter och i mer privata sammanhang. Detta är något jag kommer att fortsätta att ha intresse för, och mina framtida elever kommer att ha möjlighet att få ta del av dessa sånger genom mig.

I denna studie har jag tagit upp att det är så lätt att glömma individen bakom musiken. Själv har jag i just denna studie på grund av resursbrist istället inte haft möjlighet att sätta mig in så mycket i själva musiken i fråga. Fortsatta studier kring just dessa böcker skulle lämpligen kunna vara mer inriktade just på vilka melodier som användes. Det vore även intressant att göra en jämförelse med övriga Sverige för att se i vilken grad de visor som dessa böcker innehåller finns i övriga Sverige. Det finns säkert även vissa lokala skillnader att belysa vad gäller texterna. Dessutom skulle dessa böcker kunna tjäna som underlag för andra typer av forskning kring människor och dess kulturyttringar. Det finns mycket man skulle kunna göra. Detta var bara ett sätt att närma sig materialet. Kanske kommer det en fortsättning.

Referenser

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Olsson, B. (1978). *Svensk världslig visa 1600-1730 – Ett register över visor i visböcker och avskriftsvolymer*. Svenskt visarkiv, Stockholm. Lund, Bloms boktryckeri AB.

Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder* (2:a rev upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Strand, K. (2008). *Handskrivna visböcker – Ett källmaterial med möjligheter*. Rapport från konferensen Samlade visor: perspektiv på handskrivna visböcker. Ur Dokumenterat 40, Bulletin från Statens musikbibliotek, s 30-33.

Skoghäll, L. (Red.) (1992). *Från bergslag och bondebygd 1992 – Vi sjöng nästan jämt*. Årsbok för Örebro läns hembygdsförbund och stiftelsen Örebro läns museum. Fyrtiotredje årgången. Kumla tryckeri.

Ternhag, G. (1992). *Hjort Anders Olsson*. Gidlunds Bokförlag, Fingraf tryckeri, Södertälje.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab

<http://runeberg.org/dialektl/0401.html> Projekt Runeberg. Svenskt dialektlexikon - ordbok över svenska allmogespråket, Johan Ernst Rietz. Hämtat 081102.

<http://runeberg.org/sbh/b0071.html> Projekt Runeberg. Svenskt biografiskt handlexikon. Hofberg, H; Heurlin, F; Millqvist, V; Rubenson, O. Hämtat 081124.

Bilagor

Bilaga 1-13: Listor över samtliga visböckers textinnehåll. Det som i första hand uppges är textens titel, första fras samt antal verser.

Bilaga 14: Exempel på text ur Karl Norrbys visbok.

Bilaga 15: Mallen till intervjufrågorna.

1) Stjärnor i kronan	O, min tanke flyr hän till det härliga land	3 verser + kör
2) Mig mästare bevara	Mig mästare bevara och skydda mig alltfört	4 verser
3) Jubelsång	De komma från öst och väst	3 verser + kör
4) Segertoner	Löftena kunna ej svika	6 verser + kör
5) Tämpelkällan	Se, från helgedomen flyter tempelkällans...	5 verser + kör
6) Segertoner	All min fröjd jag har i Jesus	3 verser
7) Segertoner *	Vill du från syndernas börda bli fri	5 verser + kör
8) Lifvet	Lifvet så hastigt försvinner	1 vers
9) Ingen titel **	När ditt mod i striden sviktar	5 verser

* Laxer i Boge den 26 april 1919 Wera(som endast tycks ha skrivit de sista verserna)

**Laxer Boge d. 6 jan 1920 Emelie Olsson

(Troligen Emelies handstil även i de första texterna)

1) Min barndoms glada vår	O jag minns de ljufva ljufva qvällar	3 verser
2) namnlös	Kärleken består i ett begär	1 vers
3) namnlös utan start	Grönlockig Hertha kommit till Norden	1 vers
4)	O kunde jag flyga och bygga ett bo	5 verser *
5)	Ordet hem hur skönt det klingar	2 verser **
6) Starens afsked	Qvittra lilla stare qvittra	2 verser
7) Farväl till skolan	Farväl farväl nu lämnar jag	6 verser ***
8) Min barndoms glada vår	O jag minns de ljufva ljufva qvällar	4 verser
9) Waggsång	Sov i ro du lilla	4 verser
10) Kärleksqvällen	Överstruken text	10 verser
11) Tankar vid ett litet barns grav	Säg oss lille oskuldsfulle	9 verser
12) Svensk ynglingssång	Bälten vi spänna och brynjor vi draga	2 verser
13) Starens återkomst	Se uppåt se där uppå qvisten sitter	5 verser
14)	Ingen vet vad hjertat lidet	1 vers
15) Julen	Vår största högtid kommer nu	4 verser
16)	När sabbatsdagen kommer	6 verser
17) Jesus	Han är min löftets man	4 verser
18) Söndagsskolbarnens sång	Lyssna nu så får ni höra	2 verser +ref
19)	Tänk på din skapare	7 verser
20)	Under nya världens tufva	2 verser
21)	Tysta tår som nedför kinden glider	9 verser
22)	Jag är trött på all strid	1 vers
23)	O jag önskar att det vore slut på all strid	4 sidor text
24)	O vad skönt att i ungdomens vår	oklart ****
25)	Du sälla dag ditt minne firas	oklart
26)	Tack för sammansvaron kort	4 verser
27)	Han är min löftes man hos Gud	6 verser
28)	Högre högre mycket högre opp	4 verser
29) *****	Grönlockig Herta kommit till Norden	3 verser+ref
30)	Ack lycklig den som i sin famn fått sluta	1 sida
31)	Jesus låt din skrämde dufva flyga	5 verser

*prosa? Undertecknat L.H.

**prosa?

***känns egenskrivet

****Undertecknat Johan Larsson Laxarfe Boge 1893

*****1894, oklara initialer

1) Svenska armens tapto	När hornet smattrat och trumman går	4 verser
2) Fröken Agnes	Fröken Agnes uti dystra drömmar går	15 verser
3) Krigarens dröm	Krigaren vilar sig i mark och skog	3 verser
4) Ny kärleksvisa	Vid vassen av stranden vid sorlande bäcken	7 verser
5) Wisa	Att spela rövare ibland flickornas skara	5 (6) verser
6) I unga dar	Förr var jag vacker må ni tro fast jag nu...	4 (5) verser
7) Niagara	Jag satt en gång vid sköna Klaras bädd	10 (11) verser
8) Jungfruns sladder	När stundom mötas jungfrur två	7 verser
9) Sängen	Bland alla möbler i ett hus förtjänar...	4 (9) verser
10) Hiavatha	Nu när månen lyser klar över strömmen	4 verser + ref
11) Teodor	Förlåt att jag själv presenterar mig fastän...	5 verser
12) Visa	Vad skall man göra med den ära rosen	3 verser
13) Weckans dagar	Och weckans dagar di äro tunga och långa	6 verser
14) Den fastsydda oskulden	Ung Lisa sjutton vårar blott på bal nu skulle	9 verser
15) Alla jungfrurs skottårsvisa	Upp fosterlandets flickor alla	2 verser+ref *
16) Sjömansvisa	Minns du månen som på fästet vilar	8 verser
17) En äkta militär	En äkta militär han ser just ut så här	6 verser + ref
18) Wisa	Jag föddes hit till världen för att spela	3 verser
19) Den lede bonddrängen	Nu har jag tjänat bönder i många herrans år	5 verser + ref
20) Herr Petterssons klagan	Av allt som marterar min syndiga själ	7 verser + ref
21) Sara	Här skall ni se en lifvad maskin	6 verser
22) Frykdölspåika	När som vållingklockan ringer oss	4 verser
23) Under häggarnas doft	I den stilla dal i den gröna sal	8 verser **
24) Marianen	Jag var en lifvad yngling jag fyllde nitton år	7 verser
25) Rysk-Japanska kriget	Mig lyster nu att sjunga om det blodiga krig	12 verser
26) Alfred och Alfilda	I året artonhundra, ja det var nittitre	14 verser ***
27) Spanjorens klagan	Söders sol, du sköna Spanien	6 verser
28) Gerda	Jag älskar dig i nöd och lust	6 verser + ref
29) Till vännen	När i min famn du vilar	3 verser
30) Ungdomsminnen	Fast åldern har dämpat mitt hjärtas glöd	4 verser + ref
31) En rar liten jänta	Jag älskar en rar liten jänta	3 verser + ref
32) Poesie	Hur skönt att med papper och penna få...	8 verser
33) En liten lappad bit	Jag är en liten kusse jag ett sinne glatt som få	5 verser
34) Carl och Selma	Högt uppå stranden bor en vacker flicka	6 verser
35) Kung Erik	Sakta glider vimpelprydda båtar	4 verser
36) Blåbandister i det gröna	Jag minns än med välbehag hur vi en solig...	6 verser
37) Sjömans-wisa ****	Varthän du stolta sjöman, varthän står nu...	13 verser
38) Ack huru sällt	Ack hur sällt att ogift vara	12 verser
39) Lejon-bruden	I skimrande brudräkt så vit som nysnö	9 verser
40) Kärlekskväde	Wi har du från mig vikit och kommer ej igen	7 verser
41) Fiskare-valsens	Kom fiskarpiltar sjung en sång	3 verser
42) Warite stycke	Född på landet jag var straxt vid Vimmerby	5 verser *****
43) Aftonen	De var en afton då stormen ven	8 verser x
44) Skymningsdrömmar	I skymningens ensliga stunder jag drömt...	3 verser xx
45) Ingen titel	Se god dag mina vänner nu är jag här igen	10 verser
46) Gustav Vasas flykt i Dalarne	Herr Gustav var blidtog men gömde likväl...	10 verser

*mel. Marseljäsen

**mel. Björkens hemlighet enl. Linnea Westberg

***mel. I låga ryttartorpet enl. Linnea Westberg

****(Skeppet Skuldass undergång)

*****Skriven av Minnie Klintberg

x till synes skriven av Minnie Klintberg

xx till synes skriven av Minnie Klintberg

Fortsättningsvis Emelie Olssons handstil:

47) Farväl i songen	Farväl i sången vill jag minnas dig	8 verser °
48) Ingen titel	För ett år sedan orden ljödo det är slut med...	1 vers + ref

° Emelie Olsson Laxave i Boge den 4 okt 1914

Bakifrån, vänd upp och ner:

6 sidor "anatomie"

1) Ny bevaringsvisa tryckt i år	Var morgon när klockan slagit fem fallera	14 verser
2) Magister Fux lefnadsöden	Lyssnen god vänner	7 verser
3) Messalina	Messalina nu för dig jag stråken drar	4 verser
4) Min vän herr Svensson och jag	Två mycket verkligt oskiljaktligt goda vänne	5 verser
5) Kostervalsen	Kom i kostervals	3 verser

Räkenskaper i slutet, anteckningar om vete, korn.

1) Smålands Visa *	I Småland der lefva de så godt	4 verser
2) Det knallar och går:1902	Truls Petter han hade ett ypperligt sätt	6 verser
3) (Start i vers 6, ingen titel)	vers 7: Så hände sig i en tidning	9 verser
4) Sjömansvisa	Sex år är förlutna sen jag skådade mitt land	8 verser
5) Lars Peder	På grefvens gård Lars Peder i trasor synes gå	12 verser
6) En sjömans belöning i guld	På dacket andra dagen den sorgsne Peder stod	6 verser
7) Sjömans Visa	Sex år är förlutna sen jag skådade mitt land	8 verser
8) Sjömans Visa	En ung och gläder sjöman som älskade en mö	9 verser
9) Elin och Herremannen	En herremän så stolt och böld	13 verser
10) Elvira Madigan	Sorgeliga saker hända	10 verser
11) Braxviks Mysterier **	Fröken Fägerströms dom, hennes frigivande	19 verser
12) Amanda och Herman1901	Amanda satt med en krans i håreth	8 verser
13) Midnatts Dröm ***	Hon satt vid klippan af den öde stranden	26 verser
14) Giftanstankar ****	I giftanstankar jag går och vanka	8 verser
15) Sjömans Visa	Ack hören kammirater som haven ett friskt mod	4,5 verser
16) Axel och Hilda *****	Bland Wärends de sköna, de rika lunder satt	16 verser
17) Ung Erik och skön Karin	Ung Erik mötte Karin sin på skogens öde stig	17 verser
18) Kärleksvisa *****	Vid vassen af stranden vid sorlande bäcken	7 verser
19) Myrtekronan	Jag minns bruden som hvilade med kronan i hand	5 verser
20) En vacker visa °	Nu skall jag resa, resa från dig min utvalda vän	4 verser
21) Ingen titel °°	At the bar, at the bar, where I smoked my first cigarr	1 vers
22) Minnesvers *****	När jag en blomma finner så ger jag den åt dig	1 vers
23) Ingen titel °°°	Lef lycklig lef nöjd ä min hjertigaste önskan	1 vers
24) Idas Klagan *****	På mossbelupen hydda stod vig hecklas fot	9 verser
25) Liten Karin *****	Och liten Karin tjänte i unga kungens gård	12 verser
26) Flickan **	Jag är en fattig flicka på två och tjugo år	6 verser
27) Den öfvergifna *****	Jag ser uppå dina ögon att du har en annan kär	6 verser
28) Pehr svinaherde *****	Pehr svinaherde satt uppå turfan och sang	8 verser
29) Älska drick och lef för dagen **	Snart är din sällhetstid förluten	4 verser
30) Till en yngling 1901 *****	Godda gosse, glaset tömt!	5 verser
31) Gubben Noak °°°°	Gubben Noack var en hedersman	8 verser
32) Fången 1902	Den blomsterprydda gondolen	9 verser
33) Fingal *****	Ensam i skuggrika dalen	12 verser
34) Ole Silfverlod	I låga ryttartorpet vid höga Hunneberg	19 verser
35) Amanda och Herman	Amanda satt med en krans i håret	8 verser
36) Pintorpa-frun *****	I Södermanland på sitt slott Eriksberg	32 verser
37) Ljungby Horn *****	Och riddaren red genom grönskande lund	4 verser
38)Emigrantens afsked från fosterlandet*****	Farväl o moder Svea	12 verser
39)Den nya sorgliga beväringvisan om d	e nitlito dagarna på lagret. En liten visa	10 verser
40) Kväsaredansen. Wals °°°°°	En kvanting träder i salen in	6 verser
41) Kärleksvisa	På gyllne där bodde en flicka så ung	10 verser
42) Carl XII	Kung Carl den ung hjälte	7 verser
43) Krigssång *****	O yngling om du hjerta har	4 verser
44) Aftonen	Välkommen välkommen du klara	8 verser
45) Slottet och kojnan	Jag har en landlig stuga	10 verser
46) Den resande studenten °°°°°	Hans röst man hörde på afstånd re 'n	11 verser
47) De skönaste ögonen	Du har diamanter och pärlor (dikt?)	2 verser
48) Smälänningen	En fattig smålänning från bögda jag drogs	5 verser
49) Ny beväringvisan för 1891	Framåt beväringsskari, framåt i sluten hop	7 verser
50) Flickan och brödkakorna x	Med sorgsen ton jag sjunga vill	20 verser
51) En sorglig wisa	Ack hör ni unga flickor som ännu ogifta gå	15 verser
52) Selmas klagan	Wid lindens fot, vid Målarstranden	9 verser
53) Afskedsstunden xx	Farväl min älskade, timman skrider	6 verser
54) Anna och Alfred xxx	När qvällen kommer och bjuder hvila	20 verser
55) En sjömans äfventyr	En norman som kom uti kärlekens yra	7 verser
56) Fröken Fagersköld fånge i Norrköping xxxx	Uti en mörk och dyster kväll	10 verser

*Emil Nielson John Larson Kruse i Alfva Gotland Sverige 1901

** 1901

***Hilda Andersson Fröjel 1901. John Larson Kruse i Alfva 1901. Allt blyerts.

****1901. John Larson Sofia Fredriksson (skrivet med blyerts)

***** (Tecknad af) John Larson Kruse i Alfva (Gotland Sverige) 1901

***** (Tecknad af) John (O) Larson (Kruse i Alfva)

°Tecknad af John Larson Kruse i Alfva Sofia Fredriksson 1901 Gotland

°°Tecknad af John Larson Kruse i Alfva Gotland Sweden 1901, 1902

°°°SFF Sofia Fredriksson Folke När Gotland 1901

°°°°Tecknad i vänskap af Gubben Själ. Gubben Noack

°°°°°Beskrivning av några ord från sången

°°°°°°John O Larson Kruse 1902

x En visa om en flicka som genom högfärd bedragen att trampa på hennes

brödkakor vid gårdet öfver en liten xxx.

Tecknad af Anton Petterson Folke När Jan 1902

xx 1902

xxx 1902 Kruse

xxxx John K Larson & Sofia Fredrikson Kruse Alfva 1901, Folke När 1901, Gotland Sverige.

Fröken Fagerskölds klagosång under den tid, då hon en fånge war uti Norrköping.

Melodi: Den blomsterprydda gondolen gled utöfver Elfsborgs böljor ned.

1) Ingen titel	Go way back and sit down	2 verser
2) The old oaken bucket	How dear to this heart are	3 verser
3) The red river valley	From the valley they tell me you are going	5 verser + chorus
4) Down on the Swanee river	Way down upon the Swanee river far far away	3 verser + chorus
5) Comrades	We from childhood play'd together	4 verser
6) We'd better hide a wee	The puir old folks at home	3 verser
7) The holy city	Last night I lay a-sleeping, there came a dream	3 verser x
8) If I only had a job	I'm sick and tired of loafing and playing 'round	2 verser+chorus x
9) In the good old summertime	There's a time in each year that we always hold dear	2verser+chorus xx

Reseskildring Gotland - America 1902, 3 sidor.

10) Jordens största krig	På denna vida jorden det kämpas mången strid	6 verser *
11) En vacker sjömansvisa	En ung och vacker sjöman han älskade en mö	9 verser **
12) Hjalmar och Ingeborg	När morgonen öfver saltsjö skår	4 verser **
13) Anton och Cesilia	Bland bergen uti Vestmanland där bor en flicka skön	13 verser ***
14) Skörde flickan	Hon växte i torpet vid susande skog	8 verser ***
15) Fårövisan	Vi äro militärer allt ifrån Wisby stad	12 verser ****
16) Slaget vid Kajsarporten	Det var en söndagsmorgon när solen fagert sken	11 verser *****
17) Afskedssång	En flicka skön som står i blommans fågring	15 verser *****
18) Axel och Hilda	God dag min sköna flicka! Hvad har du i ditt sinn	7 verser *****
19) Kärleks Visa	I Norge bor en vacker flicka	6 verser *****

x Oct 31 1904

xx Oct 31 1904 John Lawson

*Nov 10 1904, RomanBladet John Lawson

** Nov 11 1904

*** Nov 11 1904 John Lawson

**** Nov 12 1904 Diktadt af en artillerist vid Kungliga Gotlands Artilleri Kår, No 10 Lyden, sjukvårdssoldat vid Fästnings Kompaniet

***** Nov 12 1904 Wisby. Den 9 dec 1900 Herman Palmqvist, artillerist (nr 52 enligt sången)

***** Nov den 13 1904 John Lawson

1) Mitt hem	Mitt hem är så ringa men naggande godt	9 verser
2) Den öfvergifna	Förargas ej på mig, ditt bref jag sönderrifwer	5 verser
3) Afskedet	Farväl i sången vill jag minnas dig	8 verser
4) Usch såna karlar det fir	En yngling i staden är här	12 verser
5) I det brinnande skeppet	Se ett skepp har lämnat hamnen och styr ut på böljan	10 verser
6) Anden och bruden	Ack säg mig hvad mena denna bjudning	4 verser
7) Min moder	Min moders hår är så hvitt så hvitt	5 verser *
8) Ryttar-torpet	I låga ryttarorpet vid höga Hunnerberg	15 verser **
9) Visperdalen	Det hviskar i den stilla dalen	6 verser ***
10) När Karl Johan blef mc	En välskapad yngling, hvars namn var Karl Johan	7 verser ****
11) Hjalmar och Hulda	På blomsterklädd kulle satt Hjalmar och qvad	15 verser *****
12) Ingen titel	(vers 4) Men mer och mer det mörknar, half tolf snart k	6 verser (4-6)
13) Ryttarorpet	I låga ryttarorpet vid höga Hunnerberg	12 verser °

Sidor med följande: Sofia Fredriksson Folke, När, Gotland Sverige. Sofia Larson
 218 Granite St. Quincy Mass United States of America.
 Två sidor med tabell med rubriken Official American League Schedule for 1907.
 Sida med texten Sofia Larson. Med blyerts: Matilda Larson.

* MCH (initialer)

** John O Larson 1907. Även ant. Av Sofia Fredriksson. Plats: 218 Granite St. Quincy Mass.

*** KA Nicander

**** Gustaf Wicklund

***** sista oavslutad, sidor saknas

° (sedan saknas sidor)

1) Sjung evangelium!	Sjung evangelium om Jesus	1 vers *
2) Samien dom	Lyss, det är herdens röst jag hör	3 verser *
3) Ensamheten	Är jag i min stilla ensamhet	5 verser **
4) Veckosång	När Jesus gick från modren sin	10 verser
5) Ingen titel	Andra har han hjälpt, hvarför icke mig	5 verser **
6) Myran (Min väg är)	Min väg är lång och hinder stänga den	5 verser
7) Hjorten	Som törstig hjort vill svalka sig	4 verser ***
8) Ingen titel	När Jesus för tronen skall samla nationer	5 verser **
9) Korsten	Allt sjunga af glädje i medgångens dag	7 verser
10) Solsken	Nu natten flytt och dag har grytt	5 verser + kör
11) Frälsarens vakande öga	Frälsarens vakande öga vänligt mot mig...	7 verser
12) Våra år	Hur snart de försvinna de dagar och år	5 verser + kör
13) Midnattstunden	I den sena midnattstunden står vid hjärtats dörr	4 verser ****
14) När jag är glad	Fröjdefullt, fröjdefullt hemåt vi dra	6 verser *
15) Håll ut!	Vi äro nu saliga genom Guds nåd	4 verser *
16) En alltid trofast vän!	En vän har jag funnit och allt är nu väl	3 verser **
17) Guds boningar	Huru ljufviga dina boningar Herre zebaoth	5 verser
18) På Nebos höjder	Lyft dig, min själ, mot Nebos höjder	3 verser
19) Hvilket möte	Vid basunens ljud när alla trogna samliats har	4 verser
20) Nådens regn	Skurar af nåd skola falla	3 verser+kör ***
21) Till verksamhet	Till verksamhet för Kristi skull det är ej fåfängt än	5 verser + kör
22) Blicken	En vänlig blick den kostar ju så föga	6 verser
23) Inre sällhet	O jag är så säll i dag ty min Jesus älskar jag	7 verser + kör
24) Emma och Mina	Emma skulle gå på bal klädd ut den hvita siden	12 verser
25) Källan	Vid lefvande källan jag lefver fömjöd	4 verser + kör
26) Tidens höst	Skördetiden är slut, sommarkdagen har flytt	4 verser+kör****
27) Min vän!	När jag stundom känner mig allena här	6 verser
28) Låt glaset stå	Uti din glada ungdomstid min vän, låt glaset stå	7 verser + kör
29) Brudens längtan	Lätt öfver floden faller månens silfversken	6 verser + kör
30) Möt oss där!	Där en fallnad ros skall blomma	4 verser + kör
31) Ljufva ro!	Jag är så hjärtligt nöjd och glad	4 verser + kör
32) Lilla Anna!	Lyssna nu jag vill berätta om en liten spädd martyr	9 verser
33) Kärlekens solsken	Gud vill mig ha till ett solsken i sorgens mörka dal	4 verser
34) Klippan står fast	Klippan står fast på tidens strand	3 verser + kör
35) Herren är min herde	Herren min herde är mig skall intet fattas	4 verser
Följande texter har siffernotation och står att läsa bakifrån i boken:		
36) Kom, kom, kom	Hör hvad under Gud har gjort	5 verser *
37) Då, ja, då!	Å, fält så grönt, å strand så skön!	5 verser + kör **
38) Framåt!	Framåt i Jesu namn, bröder, framåt	4 verser ***
39) Tiden försvinner	Tiden försvinner så snabb som en dröm	7 verser ****
40) Mitt hem	Jag är så nöjd jag är så glad	6 verser *****
41) O hur ljft det är	O hur ljft det är att om Herren sjunga	1 vers *****
42) Upp till Zions stad	Upp till Zions stad, till Jerusalem låga vi med fröjd	4 verser ***
43) När vi vandra till Jerusalem	När vi vandra till Jerusalem till vårt hem	4 verser x
44) No 124	Måste ack av tömen vara här din krona å min brud	1 vers ****
45) No 169	Säg mig hvar går du å broder	2 verser+kör xx
46) No 112	Till fridens hem Jerusalem där ingen mer skall synda	4 verser *****
47) No 48	Det var nittionio gömda väl i det trygga fårhäus	5 verser xxx
48) Kopparbågen (ej siffernot)	Lofvad vare Herren vår Gud som oss hafver förbäst	1 vers
49) No 21	Om du ditt hem uppå klippan byggt	2 verser x
50) No 15	Sundare, bär! du som lider nåd	5 verser xxxxx
51) No 100	Ack göt min frälsare sitt blod	5 verser? **
52) Lofsång No 83	Bif hos oss kvar, ty nu är afton	5 verser xxxxx
53) No 81	Strid för sanningen strid mot fienden	3 verser x
54) No 32	Min själ prisar storligen Herren	3 verser #
55) No 3 (bas)	Vår fader uti himmelen	9 verser *
56) No 27 (bas)	Till hemmet där ofvan med fröjd vi gå	4 verser *****
57) No 116 (bas)	Av (?) är det rum! För fullt hans hus ej är	1 vers x
58) No 14	Se, hur det lyser sjöman	3 verser *****
59) Minnen från Galileen	I dufvans flykt i skogens sus	3 verser x
60) Sjung ut din fröjd	Sjung ut din fröjd du unga skara	7 verser *

* A dur

** G dur

*** C dur

**** D dur

* B dur 4/4

** F dur 3/4

*** C dur 4/4

**** E dur 4/4

***** Ess dur 2/4

***** G dur 4/4

x A dur 4/4

xx G dur 6/8

xxx Ass dur 6/8

xxxx A dur 6/8

xxxxx F dur 4/4

C dur 6/8

1) Sabbatsdagen	Wälkommen dyra sabbatsdag	4 verser *
2) Dig fattas ett ännu	O kom dig fattas ett ännu	5 verser **
3) Han ropar nu	Se huru troget älskar de än Jesus	3 verser ***
4) Pilgrimsfärden	Till hemmet der ofvan med fröjd vi gå	4verser****
5) Mitt eviga hem	Mitt hem är ej på jorden bland sorger...	1 vers+kör °
6) Davids första psalm	Säll är den som icke vandrar	1 vers+kör
7) Davids 126 psalm	När Herren slons fångar	1vers+kör?°°
8) Låt glaset stå	Wilt stormen tjöt kring torftigt hus	5 verser °°°
9) Kom hem	Fader min fader kom hem med mig nu	1 vers °°°°
10) Hör fadrens röst i dag	Hör fadrens röst idag	1 vers °°°°°
11) Påsksång	Pris och ära se uppstånden är vår Jesus	3 verser x
12) Dawids 24 psalm	Hwilken är densamme ärones konung	1 vers
13) Trygghet glädje och tröst	Jag behöfver dig, o Jesu ty jag har blott...	7 verser xx
14) Härliga morgon	Härliga morgon som kommer...	3 verser xxx
15) Jubelsången	Wid barnens Gud när alla troigna samlas	4 verser **
16) Tyst var stilla	Mästare stormarna rasa och böljorna...	3 verser+kör
17) Hemlängtan	Dyre Jesus låt mig hvila ständigt i ditt ljufva...	3 verser+kör
18) Halleluja jag har en vän	Jag har en vän som älskar mig	5 verser+kör
19) Hvilken sång	Hcilken sång hvilket jubel uti skyn	3 verser
20)Hade jag vingar som dufvar	Hade jag vingar som dufvan skulle jag flyga	4 verser
21) (Ingen titel)	Härligt nu skallrar frälsningens bud	5 verser
22) (Ingen titel)	Se vi gå uppåt till Jerusalem	4 verser
23) (Ingen titel)	Vi en pilgrimsskara glad	3 verser+kör
24) (Ingen titel)	Kan du gifva ditt hjärta för tidigt åt Gud	5 verser

1-16 innehåller siffernotation

18-24 står bakifrån i boken

* Ass-dur, 4/4

** D dur, 4/4

*** 2/4

**** G-dur, 4/4

° B-dur, 4/4

°° 3/8?

°°° Ass-dur, 3/4

°°°° A-dur, 6/8

°°°°° ?-dur, 2/2

x G-dur, 3/4

xx Ess-dur, 4/4

xxx D-dur, 2/4

1) Ingen titel	Hvad gör det om här uppå jorden en gäst och en...	6 verser
2) Den bedjande modern	En bedjande moder som älskade Gud	5 verser
3) Anna	Lyssna nu! Jag vill berätta om en liten spädd martyr	12 verser
4) Klippan	I den klippan som brustit för mig	4 verser + kör
5) Ingen titel	Så ut kärlekssäden ren	3 verser
6) Ingen titel	Salig är jag ära väntar mig i hemmet ofvan där	5 verser + kör
7) Ingen titel	Till de fridsälla ljusa rymder ofvan molnen står...	3 verser
8) Ingen titel	Han älskar dig sin fader öm	6 verser + kör
9) Ingen titel	Wid lefvande källan jag lefver förnöjd	4 verser + kör
10) Si jag kommer snart	Uti jordens mörka dalar hörs en röst som ljufligt talar	3 verser
11) Ljuftva hem	Bakom bergen sjunker solen uti aftonskymningen	4 verser + kör
12) Ingen rubrik	Nu natten flytt och dagen grytt det är solsken i min själ	4 verser + kör
13) Ingen rubrik	Frälsarens vakande öga vänligt på mig blickar ner	7 verser
14) Jesus min frid	Är mitt lif en tröttande färd	3 verser + kör
15) Ingen rubrik	När den evigt klara morgon gryr	3 verser + kör
16) Din sökningstid	O att du kände, du unge vän den tid du sökes av frälsaren	5 verser
17) Ingen rubrik	Jag vill sjunga en sång om mitt härliga hem	4 verser + kör
18) Wid Jesu fötter, saknas s	Sittande vid Jesu fötter hvilka ljuftva ord jag hör	1 vers
19) Ingen titel, saknas sidor	(vers 5) Kristi stridsmän finner ingen hvila här	6 verser
20) Ingen titel	Se en källa där flödar så fri	4 verser + kör
21) Ingen titel	O, Jesus jag längtar bli fullkomligt ren	4 verser + kör
22) Ingen titel	Lilla fågel glad och nöjd sjunger friskt i dal och höjd	10 verser + kör
23) Gömd för världen	Det växte en blomma vid granarnas fot	10 verser
24) Ingen titel	O jag är så nöjd och lycklig ty mig herden funnit har	4 verser + kör
25) Ingen titel	Stilla stilla låt din stridsång tystna	3 verser
26) Eko	Hvilken sång hvilket jubel uti höjd huru harporna klinga	3 verser + kör
27) Jerusalem	Jerusalem mitt sälla hem hur skönt ditt namn för mig...	3 verser + kör
28) Norsk - brudesång!	Zion sang du är Jesu brud, o var glad det är Herrens bud	Min.3 verser+kör
29) Ingen titel	(vers 2) Hvem vill nu följa Herdens spår för att uppsöka...	5 verser
30) Himlen vårt hem	Vi bo ej här vi blott här nere gästa en liten tid på resan...	5 verser D
31) Möt oss där	Där en fallnad ros skall blomma	4 verser D
32) Hemåt	Hemåt jag riktar min häg	5 verser + kör
33) Ungdomsvåren	O hur stort att tro på Jesus uti unga år	4 verser D
34) Guds nåd	Glad i mitt sinn sjunga jag vill	6 verser D
35) Aftonstunden	Skönt i aftonstunden ej av sorger bunden	4 verser + kör D
36) Jag är en kristen	Jag är en kristen, jag vill det vara tills sol och måne...	4 verser D
37) Menniskofruktan	Menniskofruktan dödliga snaror	ca 8 verser A
38) Lyft dig min själ	Lyft dig min själ mot Nebaos höjder	3 verser + kör
39) Hyddan	Här får jag bedja strida ofta sucka lida	4 verser + kör D
40) Sång	Jag gaf mitt lif i döden att återlösa dig	4 verser
41) Se mer på Jesus	Här mången suckar med ängsligt hjärta	6 verser D
42) Liljan och örnen	Uti dalens famn i den lugna hamn	8 verser
43) Vid källan	Vid lefvande källan, jag hvilat förnöjd	5 verser + kör D
44) Kom igen	Är du borta från din Gud? Kom igen, Kom igen	4 verser
45) Låt glaset stå!	Uti din glada ungdomstid, min vän låt glaset stå!	7 verser + kör
46) Gud är god	Låt oss förena oss i sång Gud är god	3 verser + kör
47) Herren är min Herde	Herren är min herde mig skall intet fattas	4 verser D
48) Afskedssång	Kära vänner! Tiden skyndar på	10 verser
49) Min frid	O ljuva frid, som gömmer i mitt hjärta	7 verser
50) O store Gud	O store Gud när jag den värld beskådar	9 verser
51) Betania	Betania du ljuftva hem på jorden	5 verser
52) Klosterbruden	Dömd att älska och försaka kristi brud och Pedri maka	4 verser
53) Sången om Jesus!	Låt mig få höra om Jesus	3 verser
54) Med Gud i bön	En stilla stund med Gud i bön O, hvad den är för hjärtat...	8 verser

Text skriven med anledning av Maria Margareta Anderssons död (Julias mor), undertecknat Ernst Andersson och barn med familj, Hemmor Lau, 7 maj 1927.

Text med anledning av Ernst Anderssons död undertecknat barnen, Hemmor Lau, 13 september 1930.

Text som behandlar "Gyllene lefnadsregler".

Bön: Du som vår förtröstan väcker...

Hymn: Gud Zebaot! Som är och var och blir när allt försvinner

1) Utan titel	(vers 3) Förlita dig på Jesus	3 verser (sidor saknas)	
2) Gyllene staden	I de fridsälla ljusa rymder	3 verser + kör	
3) Välgörenheten	Om välgörenheten vill sin vällust bringa	5 verser	
4) En underbar källa	Det finns en underbar källa för Herrns vänner en s	3 verser	JW
5) Hvit såsom snö	O, Jesus, jag längtar bli fullkomligt ren	3 verser + kör	
6) Mitt eviga hem	Mitt hem är ej på jorden bland sorger och besvär	3 verser + kör	
7) Farväl	Farväl O värld, du kan ej tjusa mig	5 verser	
8) Petrus i fångelset	Vår Gud han gör under allena	9 verser	
9) Om Gud så vill	Skön är glädjen som en dag om våren	6 verser	
10) Utan titel	När grymt sig förbyter ditt jordiska väl	1 vers	
11) Ingen titel	Jag vet hvar jag min styrka har	1 vers	
12) Han älskar dig	Han älskar dig din fader öm	5 verser + kör	
13) Trösta på Jesus (löst blad)	O lita helt på Jesus när tron är svag och matt	2 verser	

1) Utan titel (sidor saknas)	(vers 2) Bibelns hjältar ej sig fingo sola uti lycka	5 verser
2) I morgonstunden jubla	"Si morgonen randas" sjungom med jublande fröjd	4 verser
3) Johannes syn	Frälsta skaror ofvan jordegruset!	6 verser
4) Salig fröjd	Sjungen af hjertat alla (melodi: Verka ty natten kom)	4 verser
5) Håll ut	Jag är en gäst och en främling	2 verser (oavslutad)
6) Vid källan	Vid levande källan jag hvilar förmöjd	4 verser + kör
7) Lammets bröllop	Snart skall bröllop firas i vår Faders hus	10 verser
8) Jag vill ut	Jag vill ut, jag vill ut innan dagen är slut	5 verser
9) Se upp till Herren	Jag lyfter mina ögon upp bergen	4 verser
10) Utan titel	Se, jag en frälsningsklippa har	5 verser + kör
11) Hemma hos Herren	Ack, hemma hos herren vi hafva vår boning till sist	3 verser
12) Besegrad egendom	Jubla nu mitt sälla hjärta	7 verser
13) Liljan och örnen	Uti dalens famn vid den lugna hamn	12 verser
14) Glömd för världen	Det växte en blomma vid granarnas fot	10 verser

1) Nödga dem	Nödga dem de djupast fallna	4 verser *
2) Kom och rannsaka (siffernot.)	Kom och rannsaka den ädla skriften	3 verser + kör
3) Lifvets källa	Vi vilja bo vid lifvets källa	3 verser **
4) Gå Sion din konung att möta (siffror)	Gå Sion din konung att möta	5 verser + kör
5) Ingen titel (siffror i start)	Hör, hur änglasången ljuder	2 verser
6) (Oklart om egen sång)	Allt är redo Gud hörs kalla	2 verser
7) Ingen titel (siffror)	O hur ljuft det är	1 vers ***
8) Hele vejen Jesus leder mej tak og lov	Hele vejen Jesus leder mej tak og lov	4 verser + kör
9) Ingen titel	På syndfull jord vår Jesus vandrat	3 verser + kör
10) Ingen titel	Säll är den, som hoppas uppå Herren	5 verser
11) Ingen titel	Lyft dig min själ, till Nebos höjder	3 verser + kör
12) Ingen titel	Jag vill börja med dig, O min Jesus	5 verser + kör
13) Ingen titel	Herre lär oss bedja, Herre lär oss tro	1 vers
14) Blott en kort liten tid	Blott en kort liten tid	4 verser + kör
15) Se uppåt! Se uppåt!	Jag lyfter mina ögon upp till bergen	4 verser
16) O hur stort att tro på Jesus	O hur stort att tro på Jesus	4 verser + kör
17) Till verksamhet	Till verksamhet för Kristi skull	5 verser + kör
18) Mera om Jesus	Mera om Jesus, Gud, mig lär	4 verser + kör
19) Daniel i Babel	Har du läst hur Daniel i Babel	4 verser + kör
20) Trosvitnet	En sky av trogna vittnen omkring oss	8 verser
21) Ingen titel	Livet så hastigt försvinner	7 verser
22) Brudens sång	Lyssnen båd gamla och unga	12 verser
23) Skogsblomman	Det växte en blomma vid granamas fot	9 verser
24) Ingen titel	Från fjärran farande farkoster	1 vers ****
25) Källan i Leki	Den ropande källan i Leki	4 verser + kör
26) Liljan och örnen	Uti dalens famn i den lugna hamn	12 verser
27) Ingen titel	Jag är en ropandes röst i öknen	8 verser
28) Ingen titel	Min vän är röd och hvit utkorad ibland..	1 vers
29) De gå våra år!	Hur snabbt de förrinna de dagar och år	5 verser + kör
30) Ingen titel (siffror)	Vid basunens ljud när alla trogna...	4 verser
31) Ingen titel	Må i oförgånglig fågring glädjens...	1 vers *****

Recept på följande: pepparkaka, sockerkaka, hjortronkransar, havregrynskaka, kyssar, kubbar, inkokta plummon, inkokta päron, efterrätt, kaffebakelse, mandelmusslor, strutar, inkokta gurkor, risgrynskaka, syltpäron, kokosbakelse, sockerkaka (till synes inskrivet senare)

32) Ingen titel	O må som blommor i det gröna	1 vers
33) Ingen titel	Sälla dar, sälla dar när dryckenskapen	1 vers °
34) Ingen titel	Lärkorna lät höra sina drillar	oklart antal(1-2)**
35) Ingen titel	Ren bådard morgonstjärnan att natten...	1 vers ***
36) Vårt fosterland	Vårt land vårt land vårt fosterland	1 vers
37) Ingen titel	Långt borta i skogen bland dale og fjeld	3 verser ****
38) Det nya året	Det nya året det nya året	oklart antal
39) Tala du tala du...	De hoppas allt, de vänta allt	oklart antal*****

* F dur 4/4

** Ess dur 4/4

*** G dur 4/4

**** (+ en oläslig)

***** önskar Agnes

° Alfva 27/2 1910

** Agnes

*** Agnes Nyman Kruse Alfva

**** Agnes not.

***** PY Enström

Marianen

Jag var en lifvad yngling
 Jag fyllde nitton år
 Så varmt och starkt slog hjärtat
 I mina unga år
 Så raskt och fort gick tiden
 Ty jag var nöjd och glad
 Tills jag fick se en militär på Gotland

Med militärisk hållning
 Han gick på gatan fram
 Jag vände mig och tittade
 Så gjorde var madam
 Ja flickorna de rodnade
 Och ligapojken skrek
 Nej se på militären uppå Gotland

O Gud hvad han var stilig
 Så härlig han såg ut
 Den forna glada tiden
 Ja nu den tog ett slut
 Ej hjälpte de förmaningar
 Ej hjälpte gråt och bön
 Jag skulle blifva militär på Gotland

Beslut och handling följde
 Jag gick till löjtnanten
 Bland andra som han värvde
 Jag var ju en af dem
 Kontrakt vi skrefva under

Stor kofva då vi fick
 Men kropp och själ vi sålde då till Gotland

Så kom vi ut till Gotland
 Och uniform vi fick
 Men aldrig skall vi glömma
 I detta ögonblick
 Wi kallas militärer
 Men slafvar fick vi bli
 Ty slaf är den som tjänar uppå Gotland

Ej mycket fick vi lära
 Som till krigaryrket hör
 Men hur kanonen laddas
 Som krigaren han gör
 Samt med att söka med att lös
 I köket koka gröt
 Ja sådant fick vi lära uppå Gotland

Den snygga uniformen
 Och sedan Wisby än
 Har narrat mången yngling
 Att bli e värvad träl
 Ja dräkten den är stilig
 Men magen den är tom
 Och själen är förkrympt af disciplin på
 Gotland

Wisborgs slätt den 24/9 1905

Intervjufrågor gällande:

Karl Norrby 1882-1973
Anna Olsson, född Norrby 1870-1944
Emelie Olsson 1898-1985

Hugo Westberg 1881-1953
Julia Westberg, född Andersson 1885-1957

Johan Larsson 1851-?
Herman Pettersson 1879-1955
Agnes Pettersson, född Nyman 1892-1953

1. Berätta kort vem du är, vilket år du är född och vilken anknytning du har till Kruse kveiar.
2. Vill du ge en personbeskrivning av X? (Vad vet du om X:s liv?)
3. Minns du, eller har du hört talas om något som ofta har berättats om X? Någon händelse eller anekdot?
4. Vet du något om hans/hennes sjungande/musicerande/visboksskrivande?
5. Vet du om det fanns någon typ av umgänge mellan någon av de ovan nämnda personerna? (Allmänt/musikaliskt?)
6. Vet du något om övriga personer som nämns i böckerna?

Herman Pettersson: Ester, Greta,

John Larson: (utan pärmar)* Sofia Fredrikson Folke När, Emil Nielson, Edla Pettersson, Disa Hallgren, Hilda Andersson Fröjel, Anton Petterson Folke När *(färgglada) Sofia Fredriksson/Larson, K.A Nicander, Gustaf Wicklund, Matilda Larson, Herman Palmqvist

*(bruna) endast John nämns

Karl Norrby: (stora) Minnie Klintberg, Emelie Olsson (Wera Wiola Karlsson Laxer Boge 1911-1912. Emelie Olsson 1920, Laxer, Boge)

Agnes Nyman/Pettersson: Ester Nyman, P.Y Enström, Nanna Engström Allmungs Hafdhem